

Hea Kodanik

EMSLi ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 1 (64)

kevad
2015

Koostöö:
piirab või kiirendab?

OLARI KOPPEL

Eesti Koostöö Kogu juhataja kt

Kaasamise asemel vajame osalemist

Foto: erakogu

Vabakonna osalemist avaliku võimu tehtavate otsuste ettevalmistamisel maskeerib moesõna “kaasamine”.

Sellest on saanud viimastel aastatel omaette eesmärk, õigusloomeprotsessi sundetapp või vahefaas, millega vaatamata hea tava kokkuleppele pole sageli rahul otsustajad ega osalejad.

Ometi pole kaasamine omaette eesmärk ega toimiva demokraatia tõend. Tegelik kaasamine on vahend parima ja toimiva lahenduse saavutamiseks. Osalemine suurendab otsuse “omanike” ringi, suurendab kõigi osalejate vahetut vastutust ja edendab poliitilist kultuuri, sealhulgas sallivust teistsuguste arvamuste suhtes. Selle kultuuri osaks on muu hulgas kõigi osalejate poolt tunnustatud eeldus, et arvamusega mitteamvestamine ei muuda piisava põhjendatuse korral osalemist olematuks.

Formaalsel, paraku ka Eestis levinud kujul seisneb kaasamine avalikkuse ja huvirühmade informeerimises ja arvamuste kogumises. Sihtrühmadele edastatakse enamasti eelnõu projekt ja küsitakse selle kohta hinnangut ja arvamust. Mõnikord jäetakse vastamiseks ja arvamuse koostamiseks napilt aega ning kui “kaasatu” on üliinimliku jõupingutuse abil siiski oma töö ära teinud, ei tasu tal siiski loota kiirele sisulisele tagasisidele.

Huvigruppidele jäetakse nii toimides mulje, et nende arvamus sisuliselt kedagi ei huvita ning et sellest midagi ei sõltu. “Heal” juhul on tulemuseks tüdimus ja võõrandumine, halvemal avalik konflikt, meeleavaldus või streik. Eesti lähiajalugu pakub päris palju näiteid streikide ja meeleavalduste kohta, mille käivitajaks oli halb kommunikatsioon. Ja päris vähestel kordadel on tulnud tõdeda, et lahkkelid ongi tõesti sisulised ja põhimõtetelised.

Tegelik koostöö ja osalemine algab hivi-

gruppide ja ekspertidega läbiarutatud kavatsusest töötada välja uus seadus või mõni teine poliitikat kujundav alusdokument. Kavatsuseni jõudmise eelduseks on sisuline vastus põhiküsimustele. Mis on kavandatava poliitikadokumendi või eelnõu eesmärk? Kas kehtiv regulatsioon tõesti ei toimi? Kuidas koostatav dokument muudab praegust olukorda paremaks?

Selle etapi käigus defineeritakse protsessi lõppeesmärk, kirjeldatakse detailselt järgnevat tööprotsessi ning jagatakse ülesanded. Kui vajaduses ja konkreetse õigusloomeprotsessi sihis on kokku lepitud, siis rajatakse sellele kokkuleppele ka järgnev sisuline ja tehniline töö.

Osaliste hulka kuuluvad alati need, a) kelle elu kavandatav õigusakt või seadusemuudatus tegelikult mõjutab ja b) kes hakkavad muutunud regulatsiooni ellu viima ja selle täitmise järele valvama (nn eesliinitöötajad, aga ka kohtunikud, järelevalveametnikud jt).

Kui uus õigusloomekavatsus on ühiselt aktsepteeritud ja selge, siis on võimalik valida kaks jätkustenaariumi, avatud ja kinnine.

Eesti Koostöö Kogu näide 1, kinnine: mullu kevadel jõustunud pikaajaline haridusstrateegia, mida valmistati suurema ja väiksema innuga ette kuus aastat. Osalisteks on juhtkomitee poolt moodustatavad komisjonid, mis hakkavad õigusakti koostama ning konsulteerivad selleks pideva infovahetuse ja seminaride vormis valdkondlike sihtrühmadega. Ministeerium “sekkub” protsessi selle alguses, sõlmides ülalkirjeldatud protsessi kohta kokkuleppe, ja uuesti lõpus, siis kui sisulised küsimused on läbi arutatud ning algab nende valamine normitehnilisse vormi.

Eesti Koostöö Kogu näide 2, avatud: Rahvakogu kogemus, mis koosnes avalikust ideekorjest, süstematiseerimisest, mõjuhin-

nanngute lisamisest, väljaselgitamisest avalikul arutelul ja esitamisest parlamendile.

Kummalgi meetodil on oma head ja vead, üks sobib rohkem põhjalikumate ja sisuliste küsimuste läbiarutamiseks, teine seevastu väga konkreetsete ja selgelt hoomatavate probleemide lahendamiseks. Ja mõne otsuse puhul ei ole kaasamist huviliste puudusel üldse vaja. Terve mõistus ja kogemused võiksid siin tegutsejatele head abimehed olla.

Kindlasti eeldavad sisulist osalemist, ühiskondlikku arutelu ja mõnel puhul ka laiemat poliitikaülest kokkulepet kogu ühiskonda või paljusid mõjutavad õigusaktid järgmistes valdkondades: tulupoliitika (töösuhete- ja palgaregulatsioon, pensionid, perepoliitika), maksupoliitika, hariduspoliitika, riigi- ja regionaalhaldus, demokraatia mehhanismid, sealhulgas valimisseadus ja erakonnaseadus, kodakondsuspoliitika, sotsiaalpoliitika (töövõimereform), perepoliitika, põhiõigused (kooseluseadus); otse loomulikult ka kõik kehtiva põhiseaduse muutmise ettepanekud.

Mõttes kuulen avalikust sektorist ohkeid. “Aga see võtab meeletult palju aega, meil on kiire.” Tegelikult ei vasta see tõele. Valdkondlikku strateegiat saab ette valmistada kuus aastat, ent selgete reeglite korral, koostöötahte ja -harjumuse kujunedes lüheneb ajakulu kordades.

“Aga meil on valimistel saadud mandaat!” Ükski valimistel edukaks osutunud erakond ei saa apelleerida kogu ühiskonna taatele ja nõusolekule, mistõttu võtab sisuliselt korraldatud osalusprotsess arvesse ka valitsusest välja jäänud erakondade toetajate ning valimistel mitteosalenud inimeste ja nende esindajate seisukohti. Küpse ühiskonna korraldamine ei ole heitlus “kes seekord peale jääb”, vaid võimalikult paljude erihuvide üheaegne arvestamine.

Eduka koostöö toob aus enesepeegeldus

Olles näinud üsna palju erinevaid koostöövorme kõigissektorites, kahest tudengiorganisatsioonist mitmekümne riigi osaluseni, olen jõudnud järeldusele, et kõige hullem on uskuda, et koostöö iseenesest on hea.

Kuigi usun jätkuvalt, et vaid koostöö kaudu on võimalik olulisi asju ühiskonnas ära teha, olen ka üha enam veendunud, et koostöö saab toimida vaid siis, kui kõik pooled sellest kasu saavad.

Igal organisatsioonil peab olema eesmärk, selleta on mõistlik tegevus lõpetada. Oma eesmärgist tuleb olla teadlik ja seda mõista. Eelkõige tuleb mõista, millised tegevused eesmärgini viivad. Siin on ka eduka koostöö võti – koos tehtav tegevus peab aitama osalejatel kiiremini või kvaliteetsemalt OMA organisatsiooni eesmärgini jõuda. Kui ei aita, on koostöö hukule määratud, ükskõik kui toredad inimesed või innustav eesmärk ka ei ole.

Eduka koostöö jaoks tuleb esmalt vastata järgmistele küsimustele.

1. Mis on meie organisatsiooni eesmärk?
2. Milline on meie strateegia ehk kuidas eesmärki saavutame?
3. Kas väljapakutud koostööprojekt aitab kaasa meie strateegiale, st tänastele tegevustele, millega oma eesmärki saavutame?

Kui vastus viimasele küsimusele on eitav, siis ei maksa koostööd teha. Tahaksin seda punkti eriliselt rõhutada – küsimus on selles, kas koostöö on kasulik, lähtudes organisatsiooni valitud strateegiast, mitte eesmärgist, sest viimasest lähtumine võib olla väga hukatuslik. Probleem on selles, et see kõlab alati nagu miski, mida peaks tegema, aga tõmbab alati organisatsiooni piiratud ressursse tegelike põhitegevuste juurest kõrvale. Nii juhtubki sageli, et koostööprojektis osaletakse ühiste eesmärkide nimel, aga tulemuseks on hoopis kahjustunud põhitegevus.

Kõige hullem on aga see, et koostöö päriselt toimimiseks ei piisa ainult sellest, et sina oled asja läbi mõelnud. Küsi sama ka partneritelt: “Päris ausalt – kas olete läbi mõelnud, mis on teie kasu, mida siit projektist tahate?”

Aga juhul, kui kokku on saanud sama eesmärgi nimel tegutsevad, oma strateegiast teadlikud organisatsioonid ning laual on koostööprojekt, millest iga partner võidab enda jaoks midagi olulist, on võimalik ära teha tõeliselt suuri asju, “Teeme ära” reisiseni Kuule.

MARTIN A. NOORKÕIV
Domus Dorpatensis juht

Foto: Karl-Kristjan Nigesen

Kaanekestnik: Alice Kask

Seekord on Hea Kodaniku kaanekestnik Alice Kask (38). Ta lõpetas 1999. aastal Eesti Kunstiakadeemia maaliosakonna ning on seitsaati iga aasta või paari tagant kas solistina või ühes teiste kunstnikega oma töid kodumaal või piiri taga näitustel esitletud – kuni viimaste aastate loomingulise pausini, mil naise põhitähelepanu on läinud pärijatele.

Ajakirja kaanel olev maal “Crawler” (“Roomaja”) pärineb 2008. aastal Hobusepea galeriis esitletud isikunäituselt. “Mulle meeldib lihtsus, kogemuslikkus, absurdus, ruumilisus. Püüan leida mingit huvitavat ootamatut kujundit,” ütleb ta ise. Ta on saanud Konrad Mägi preemia ning Vaal Galerii noore kunstniku preemia.

Alice'i järgmine näitus tuleb detsembris Tallinna Kunstihoone Linnagaleriis. Seni saab tema varasemaid töid vaadata Kumus, Tartu Kunstimuuseumis, Tallinna kunstikogus ja kodulehel alicekask.com.

Sisukord

ARVAMUS	lk 2-4
Olari Koppel, Martin Noorkõiv ja Heidet Kaio koostöö võlust ja valudest.	
KAANELUGU	lk 8-13
Ivan Lavrentjev ja Mari Öö Sarv uurivad luubiga, kuidas kodanikuühiskond parlamenti läks.	
PÄEVAKAJA	lk 16-19
Alari Rammo seletab, mis on ühistuline tegevus, ja juurdleb, miks maailmas levinud majandusmudelit Eestis kurioosumiks peetakse.	
NÄGU NIME JUURDE	lk 22-25
Lasnaidee eestvedaja Maria Derlõš räägib linnaruumi mõtestamisest ja Lasnamäe armastamisest.	
VÄLISMAA	lk 26-27
Kristina Mänd meenutab kaht kuud vabatahtlikuna Myanmaris külakogukonnas ja vaatleb kohalikku kodanikuühiskonda.	
AJALUGU	lk 28-30
“Mis need valimiskampaaniad teie asi on?” ehk milleks meile valimiste valvurid? Andrei Liimets vaatab tagasi valvurite kuuele aastale.	
KOGEMUS	lk 31-33
Miks koos on kergem ja miks koos on keerulisem kui ükski? Kuus koostöövõrgustikku ütleb välja.	
PISIK	lk 34-35
Aljona Galazan kirjutab, kuidas koolilapsed hea kodaniku kire leiavad ja miks meil seda tarvis on.	
EMSL	lk 36-37
Maris Jõgeva tutvustab demokraatiakooli õppekava. Kes koolis ei käinud, saab kiirkursuse.	
KOGEMUS	lk 40-41
Kaspar Kelder jagab Heateo SA kogemusi koostööst ärisektoriga.	
POOLT JA VASTU	lk 42
Kristi Liiva koostöö poolt, Margus Oro konkurentsi poolt.	
PARUSSKI	lk 43
Коостоеоест, валимистест я хэа коданику писикуст.	

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub koos oma eelkäija EMSLi infolehega 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 4000.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sulle- ja pildimeistriteile!

Tekstid valisid ja toimetasid

Mari Öö Sarv | marioeoe@ngo.ee

Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kaasa mõtlesid

Heidit Kaio

Mari Rebane

Aivar Viidik

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

EMSL MTÜ, Telliskivi 60a, 10412 Kalamaja

664 5077 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav www.ngo.ee/heakodanik.

Paberil leiad ajakirja EMSLi kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest ning Tallinna Lennujaama raamatukogust. Oma postkasti saab ajakirja tellida, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Trükitud keskkonnateadlikus
trükikojas Ecoprint

441 799
Trükitoode

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut rahastab
Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

SISEMINISTEERIUM

KÜSK Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

KODANIKUÜHISKONNA TOETUSEKS

ARUTLUS

Erakogu

Koostöö kangelastegu

Mie pere sõpradega koos tegutsemine algas, kui kolisime ahiküttega majja. Laduda riita 15 ruumi puid on kahele inimesele mitme päeva töö, suuremale seltskonnale piisab paarist tunnist. Me pole kunagi koonerdanud ka pruukostiga. Kõike on rikkalikult, ka talguli. Mõtlen, et talgutel käimisel peab olema võit mõlemale poolele. Ka need, kes tööle tulevad, peavad tundma, et on tore ja jumala pärast mitte tajuma, et nad rüüavad tasuta või aitavad suuremeelsusest. Meie peres lisandusid varsti kevadised riisumistalgud. Uuele tasemele jõudsime aga, kui otsustasime sauna juurde terrassi ehitada.

Siin ainult toorest jõust ei piisanud. Oli lahe planeerida talguid teadmise, et kampa on vaja kutsuda keegi, kes on varem terrassi ehitanud. Tegelikult õppisid ju kõik osalejad uue oskuse ning järgmisel korral järgmises kohas saavad nemad olla teadjamehed, keda sihilikult kampa kutsutakse. Et õppimistalgud olid eriti innustavad, siis plaanime juba sel kevadel koostöös uue aia ehitada.

Meie majapidamises talgute värk toimib, aga mulle näib, et see on pigem haruldane. Eestlasele tekitab koos tegutsemine suisa põrgupiina – võtan julguse seda väita, kuigi rahvuse pinnalt on küll riskantne üldistusi teha. Aga ega ma ise ka pole ka eneseette hoidmise patust prii. Koostöö planeerimise ja delegeerimise kuningas meie peres on hoopis mu abikaasa. Teinekord avastan end ükski rassimas, hambad ristas, selmet kedagi appi kutsuda või mõelda hoopis üheskoos tegutsemisele. Isegi reipal talgupäeval leian end ükski kõõgis hakkimas.

Muidugi ma tean, et koos tegutsemine on hea. Kes siis ei teaks? Aga põhiloomus saab võitu. Tegelikult on ju samamoodi organisatsioonide koostööga. Eks ükski puksides saab ka hakkama, aga kambakesi ette võttes saab lühema ajaga rohkem tehtud. Eriti äge on aga, et koos tehes saab õppida uusi oskusi, ning unustada ei tasu, et kõigil võiks olla tore.

HEIDIT KAIO

Pere ja Kodu peatoimetaja

PÄEVAKAJA

Armastusega, vabakond

Kust tulevad manifestid?

Manifeste, platvorme, programme ja teisi "me tahaks, et te teeks võimule saades neid asju"-pöördumisi saavad parlamenti kandideerivad erakonnad enne valimisi mitmest suunast. Kuidas need pöördumised valmivad, päris esindusorganisatsioonidelt **MARI OÕ SARV**.

Rääkimine on ainus viis olla kindel, et teine pool teab, mida sa tahad, nii et ainult rumalad jätsid kasutamata võimaluse see välja öelda. Et aga esindusorganisatsioonid saaks öelda, mida nad tahavad, peavad nad enne veendum, mida nende liikmed tahavad.

See tähendab kaasaarvamist ja lihtne see pole, teavad paljud vabariiklased, kes on üritanud suuremal hulgal liikmetelt korraga ideid, ettepanekuid või tagasisidet saada. Aga teiti ei saa, ainult juhtkonna eest koost pole organisatsioonil ju mõtet.

Ning üks asi veel, mille sõnastab Tööandjate Keskliidu kommunikatsioonijuht Lauri Linnamäe: "Kuna meie manifest sai nelja aasta eest ühiskonnas kriitilise vastuvõtu osaliseks, oli selge: seisukohta de sündimise tuleb kaasata võimalikult palju liikmeid ja parimaid eksperte ning need seisukohad tuleb lahti seletada ja põhjendada nii, et iga inimene, kui ta ka meiega ei nõustu, vähemalt mõistaks loogikat nende taga."

Eeltöö: müriaad arutelusid

Ametiühingute Keskliit ei hakatud manifesti kirjutama niivõrd omal algatusel kui reaktiivseina tööandjatele. "Tööandjad on ikka pool aastat enne valimisi andnud välja oma manifesti ja eelmisel korral osutus see nii võimsaks ja teravaks, et sellele ei saanud enam kuidagi reageerimata jätta," meenutab liidu esimees Peep Peterson. Sündis lausa kaks

Et esindusorganisatsioonid saaks öelda, mida nad tahavad, peavad nad enne veendum, mida nende liikmed tahavad.

vastumaniifesti – sotsiaaldemokraatliku erakonna initsiatiivil töörajate manifest ja ametiühingute oma. Seekord ei hakatud tööandjate teravust ära ootama, juhatus kogunes juba varakevadel.

Linnamäe sõnul koostasid ka ettevõtjad oma paarikümneleheküljelist manifesti pea üheksa kuud. Eri teemade läbinõuetamiseks tehti viis töörühma, kuhu kutsuti liikmesettevõtete esindajad, Eesti parimad majandusekspertid, suuretööstajad, teadlased ja pankurid. "Käime koos, arutame, diskussioonid kujunesid ka osalejate jaoks väga põnevateks jututubadeks, kus eri valdkonna targad inimesed põhimõtelistel teemadel mõtteid vahetasid," kirjeldab Linnamäe arutelu protsessi.

Eesti Noorteühenduste Liidu (ENLi) poliitikanõunik Harri Puskar ütleb, et programmi alustades oli eesmärk teha maksimaalselt kaheleheküljeline lihtsalt loetav tekst, mis koondab liidu liikmete ootusi ja soovet valitavale parlamendile. (Te jätkes see eesmärk nüüd meelde.)

Eeltööga alustati maikuu seminaril, kus osalesid noorteühenduste ja osalus- kogude esindajad. E-kirjaga paluti iga organisatsioonis juba eelnevalt mõeldud noortevaldkonna probleemidele ja nende võimalike lahendustele, kindluse mõttes korraldi seda soovi telefonilt. Põhjalik eeltöö andis tulemust: seminarile tuldi valmis ideedega, selle lõpuks panj viis töörühma lauale 30 läbiarutatud ettepanekut. Neile lisandus mõtteid ENLi noortepoliitika plaanvormist, liidu jaoks lõppeval aastal aktualiseeritud teemadest koormunud seisukohti ja neid eelmiste valimiste programmi punkte, mis polnud täitunud. Nüüd oli ettepanekuid kokku juba poole-saja ringis.

Kõik need said põhjaliku taustakom-

Ametiühingute Keskliidu manifest töötasust, tervisest ja teadmistest

- kõigi töötajate täiendõppeüsteemi loomine töötajatel sektori vahetamise lihtsustamiseks ja pensionieelse töötuse riski vähendamiseks
- Tööõnnetus- ja kutselahingute kindlustuse käivitamine, mis ärgitab tööandjaid investeerima ka tootmisprotsesside ohutusse
- Tööajapõhise töötamise muutmise, et töövõidaj oleks rohkem kaitsitud
- Maksusaba tulu määra tõstmine vara- ja kasumimaksude arvelt, et tagada väärkasv areamine ka mediaanpalgala teenijale
- Tööandja pensionimaksude vabastus sotsiaaltulu ja töötuskindlustusmaksust
- Ametiühingute ja teiste MTÜde liikmemaksu tulumaksuvabastus, mis aitaks suurendada inimeste kuuluvust ühendustesse ja kodanikuühenduste tulubaasi
- Vabatahtlik töötuskindlustus tagamaks turvatunde ka algajatele ettevõtjatele, kes praeguses sisseastumise kindlustuseta jäävad

Peep Peterson

Pärast valimisi: kas programm tolmutab riivil või on pidevalt poliitikute teadvuses?

Sügisel kohtusid Eesti Noorteühenduste Liidu juhid erakondade esindajatega, tutvustamaks ENLi kaheksat ettepanekut erakondade programmidesse. Jaanuaris-veebruaries lugeme tibusid: tööme tabelis välja erakondade programmide need punktid, mis olid seotud meie omadega. Keskerakonna programmis leidis neid kuus, IRLi ja sotside programmis neli, teiste erakondade programmides vähem. Populaarseimad olid alkoholi- ja tubakatoodete vastane ning igale noorele vähemalt ühe huviringi tagamise punkt, mis olid erineva sõnastusega kirjas viie erakonna programmis. Mainisime seda ka erakondade programmide kõiki noortepunkte võrdlevas artiklis "Milline

on kõige noortesõbralikum erakond?", mis ilmus 19. veebruaril Postimehes. Artikli pealkirja panime lugejate püüdmise nimel provokatiivse, sest tegelik eesmärk polnud jagada tiitleid, vaid kirjeldada, mida on erakonnad noortest kirjutanud.

Enne vabariigi aastapäeva said valimised läbi, vähemalt meie mõtetes, sest siis hakkasime tegema ettevalmistusi koalitsioonikõnelusteks: vaatasime viimaseid reitinguid ning mõtlesime võimalike kombinatsioonide peale. Muu hulgas mõtlesime läbi, mida konkreetselt soovime koalitsioonilepingusse. Märtsis lisasime valemisse kiire reageerimise ning koostöö. Asjalik suhtlemine Postimehega tagas meie pöördumise ülespaneku nende

portaali, diskussioon vabakonnas EMSLi punktide kooskõla ENLi punktidega ning poliitikute ajagraafikuga arvestamine selle, et tulevased riigijuhid meid ära kuulasid.

Koalitsioonilepe on üks paljudest vahenditest, mida soovime järgmistel aastatel rakendada, et täita eesmärki teha ENLi ettepanekud Eestis teoks. Seisame enda programmi eest kuni järgmiste Riigikogu valimisteni! ENLi võrdlustabeli leiab siit: www.enl.ee/et/Noortepoliitika/Hetkel-teoksil/Riigikogu-valimised-2015.

HARRI PUSKAR

Eesti Noorteühenduste Liidu noortepoliitika nõunik

Vabatahtlaste alkoholistane videolobi.

Huvikaitse hea tava taas laual

Justiitsministeerium kloppis talvel puhtaks paari aasta eest sahtlisse pandud lobitegevuse reguleerimise plaani. See puudutab lisaks klassikalistele lobistidele, suhtekorraldajatele ja advokaadibüroodele ka vabaühendusi, kuna nemadki seisavad kellegi huvide eest ja mõjutavad otsuseid. Esialgu näeb ettevaatlik kava ette eneseregulatsiooni hea tava kujul ja mitte uusi seadusepügalaid.

Tava esimene mustand sisaldab huvi-esinduse avatuse ja läbipaistvuse, asjatundlikkuse ja austamise, info jagamise, aususe ja huvide konflikti vältimise põhimõtteid,

seega ei midagi enneolematut. Siiski on ettevõtlusliidud avaldanud plaanidele jääka vastuseisu – nende arust on kõik korras ja ka eneseregulatsiooni pole tarvis.

Korruptsioonivaba Eesti on siiski välja toonud hulga probleeme ja ettepanekuid, kuna Eesti väiksus ja kõik-tunnevad-kõiki on nii paratamatus kui ka risk, millega tuleb teadlikult tegeleda. Vaieldamatult on ka eralobil kordi rohkem ressursse kui avaliku huvi eest seisjatel, võtame või alko- ja tubakapoliitika. EMSLi kommentaari tava kohta vaata www.ngo.ee/ seisukohad, mõtetega kirjuta alari@ngo.ee.

Kogukonnad on kaardistatud

Linnalabor ja Kodukant uurisid eelmisel aastal Eestis linna- ja külakogukondade eluolu ja toimimist, veebruaris tutvustati tulemusi. Ankeedile vastas 612 kogukonda.

76% kogukondadest on registreeritud MTÜna, 10% on organiseerimata, väiksem osa tegutseb seltsingulepinguga või külvavema juhtimisel. Keskmisel kohalikul kogukonnal on 3–5 eestvedajat, kümme-kond aktiivset liiget ja 6–20 kaasalööjat. Üle poole kogukondadest sündis kultuurielu arendamiseks ja kolmandik probleemide lahendamiseks; praegu tegutseb kultuurielu edendajana umbes kolmandik ning veerandi eesmärk on üheselt määratlemata, teine veerand püsib koos probleemide lahendamise nimel. 11% kogukondadest tegutseb mõne projekti vastu seismiseks.

Aktiivset koostööd kohaliku omavalitsusega teeb ligi veerand kogukondadest, samas on KOVi vastuseis peamine kogukondade aktiivsuse kahandaja (teisel kohal on liidrite lahkumine). Aktiivsust suurendab õnnestunud üritus ja ühine vastuseis millelegi.

Uuringu leiad www.linnalabor.ee/ kogukonnauuring.

Põhikooli lõpuks teadlikuks ja targaks valijaks

Uus valitsusliit leppis kokku valimisea langetamises 16. eluaastale kohalikel valimistel.

Lootus on, et nii saab noorsugu osalevaks ja tunneb enam huvi riigivalitsemise asjade vastu. Kuna seni on nooremad valijad näidanud üles pigem passiivsust, tuleb nüüd kahe ja poole aasta jooksul nii haridusnimestel kui ka kodanikuühiskonna organisatsioonidel mõelda ja tegutseda, et noored valimiskastide juurde tuua, aidata neil teadlikuks otsustamiseks valmistuda ning vältida samas paljukardetud manipuleerimist.

EMSLi varakevadises liikmeklubis rääkisime samuti kodanikuharidusest valimisea langetamise võtmes – kokkuvõtte leiad ngo.ee/ngo/8/article/9943.

Mari Õe Sarv

Kus on euroraha?

Euroraha uue perioodi meetmed on riburada avanemas, aga huviline peab info leidmisega üksjagu vaeva nägema. Asi on natuke selles, et enam kui sajast meetmest ei ole enamiku täpsemad tingimused lihtsalt veel valmis. Kuigi ajast ollakse maas, on nüüd vanal töökefondide kodulehel ülevaatlik tabel, mis näitab, mida kõike üldse eurorahaga tehakse, ja tänaseks kinnitatud toetuse andmise tingimuste (neid kutsutakse seekord TAT, TART, TORT või midagi veel totramat) ligid.

Otsi www.struktuurifondid.ee rubriigist “Õigusaktid” meetmepõhiseid õigusakte. Kui sa mõnd ei leia, võib olla veel võimalus meetme

kavandamises kaasagi rääkida.

Samuti on avatud uus ja värvilisem sait www.eurotoetus.ee, mis võib kohati veel eksitavat infot anda. Näiteks, kuigi seal võib potentsiaalse taotlejana olla mainitud MTÜ, ei pruugi see tähendada avatud vooru, vaid programmi, kus vabaühendused on kõigest sihtrühm.

EMSL koondab Avatud Eesti Fondi toel ka tänava euroraha plaanimise ja kasutamise teemast huvitatud vabaühendusi. Vahetame infot, harime üksteist isekeskis ja ametnikega vastastikku. Kel huvi infovälja kuuluda, kirjutab alari@ngo.ee.

Mari Õu Sarv

Uus Riigikogu avatumaks

Avatud valitsemise partnerluse (AVP) ümarlaud tuletas vastvalitud – ja avatuse ning kaasamisega tegeleda lubanud – parlamendile meelde, mida võiks teha Riigikogu avatuse suurendamiseks. Lõpetas eelmine koosseis ju eriti kahtlaste katsetega hävitada komisjoni koosolekute salvestised, rääkimata saadikute vastutuselevõtmise raskendamisest, mis ka parinal ära tehti.

Ümarlaud soovib edaspidi kõik koosolekud salvestada ja salvestised säilitada,

tulevikus võimalusega need lausa veebis avalikustada. Teiseks pandi ette kohendada komisjonide protokollide nõudeid, et neist nähtuks ka arutluskäik ehk milliste ja kelle esitatud argumentide najal otsusteni jõuti. Lisaks tuleks töötada välja Riigikogu töösse kaasamise hea tava ja lo-bireeglid ning taasavalikustada parlamendi kodulehel huvide deklaratsioonid, mis mullu maksuameti veebi ära peideti.

AVP ümarlaua tegevust toetab Avatud Eesti Fond.

Mari Õu Sarv

E-riigi Akadeemia, EMSL ja Linnalabor kutsuvad aktiivseid kodanikke, vabaühendusi ja omavalitsusi osalema

heade koostöönäidete konkursil

Soovime teada ja jagada kõigi huvilistega, milliseid hästitoimivaid ja uudeid lahendusi kasutatakse Eestis kohaliku võimu ja kogukonna ühistes ettevõtmistes. On see tõhus infojagamine omavalitsuse ja kogukonna vahel? Ühiselt korraldatud teenuse pakkumine? Vabatahtlike oskuslik kaasamine omavalitsuse igapäevaste ülesannete täitmisel? Mõni muu põnev algatus?

Säravaimad näited ja nende eestvedajad pälvivad avaliku tähelepanu ja tunnustuse 20. novembril 2015 toimuval kohalike omavalitsuste avatud valitsemise foorumil Rakveres. Lisaks koondame säravad näited kogumikku, et need leviksid teistessegi kogukondadesse ja omavalitsustesse.

Häid näiteid ootame 15. juunini 2015. Küsimuste korral võtke ühendust kristina.reinsalu@ega.ee.

Konkurss ja foorum toimuvad projekti „Avatud Valitsemise Partnerlus kohalikes omavalitsustes“ raames. Projekti rahastab EMP toetuste Vabaühenduste Fond Avatud Eesti Fondi vahendusel. Projektist lähemalt www.avatudvalitsemine.ee/avpkov/

Riigil on uued strateegilised partnerid

Sel kevadel on ministeeriumid hakanud sõlmima koostöölepinguid strateegiliste partneritega vabakonnast. EMSL on Siseministeeriumi strateegiline partner selles kodanikuühiskonna asja ajamises kuni 2018. aastani, aga mitte ainult. Näiteks Päästeliit, Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste, Naabrivalve ja Abipolitseinike kogu on Siseministeeriumi partnerid 2020. aasta lõpuni siseturvalisuse suurendamises ning asjakohastes ennetus- ja ohutusküsimustes, tegeldes valdkonnas ka vabatahtliku tegevuse õhutamise. Kodukant arendab koos Siseministeeriumiga vabatahtlikku tegevust üldisemalt ja edendab ka Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni koostööpõhimõtteid, kuni 2018. aasta lõpuni. Noored Kooli sõlmis Haridus- ja Teadusministeeriumiga kokkuleppe jätkuvalt oma programmiga elavdada Eesti haridussüsteemi ja kasvatada uusi haridusluidreid. Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik on 2016. aasta lõpuni Siseministeeriumile partneriks sotsiaalse ettevõtluse ja avalike teenuste vabaühendustele delegerimise teemal. Neid on veel.

Kõigi toodud näidetega kaasneb riigieelarveline tegevustoetus. Seni tegid nimetatud vabaühendused sisuliselt sama asja, kuid ilma kindla riikliku rahastuseta – eelarve koostati küll katuserahadest, küll Hasartmängumaksunõukogult saadust, küll väiksematest projektitoetustest. Loodame selliseid partnerlepinguid näha üha rohkem ning poliitilist rahastust vähem.

OOTUSÄREVUS

Kuidas kodanikuühiskond parlamenti läks

Kui vaatame aega mõned valimised tagasi, siis pigem oli tavaline, et oodati, milliste programmide ja lubadustega erakonnad välja tulevad, ning valiti siis selle järgi. Täna on aktiivseid kodanikke ja ühendusi nii palju, et poliitikut üksi enam agendat ei sea.

Eelmises Heas Kodanikus kirjutasime nii EMSLi vabaühenduste võrgustikus valminud manifestist kui veel mitmest kodanikuühenduste valimisprogrammist, kus öeldi kandidaatidele ja erakondadele selgelt välja, mida kodanikud uueltseltsuselt ootavad. Kuid manifestid-programmid-edetabelid on ainult väike osa: võtame luubi alla erinevad lähenemised, kuidas oma hääl kuuldavaks teha, ning uurime, kuidas saab olla vabakonna esindaja Riigikogus.

Valimiskampaaniatele heidetakse tihti ette, et neid valitsevad tuntud näod ja soravate PR-meistrite kirja pandud tühised loosungid, mitte niivõrd sisulised ettepanekud elu paremaks muutmiseks ega debatt oluliste küsimuste üle. Teatud määral on see tõsi, kuid bussipeatuses rippuval

plakatile ei saagi erakonna 50-leheküljelist valimisprogrammi ära mahutada ning veebiski jõuavad nende üldjuhul suhteliselt igavate dokumentide lugemiseni vähesed. Investeeringud valimisreklaami kajastuvad ka tulemustes: nagu neli aastat tagasi, nii ka tänava kulutas Reformierakond välikampaaniale teistest rohkem ning hääletasaak tasus väljaminekud ära.

Aga tõepoolest, kust muidu need sisulised ettepanekud tulevad, kui mitte rahva

ning sõltuvalt sellest, kui paljudele inimestele need korda lähevad, muutub ka nende toime ulatus: hästi sõnastatud sõnum jõuab paljudeni ja ehk mõjutab inimese valikut hääletamisel. Önneks oli enne seekordseid valimisi palju juttu ühenduste endi tõstatatud teemadel ning kodaniku hääl kõlas selgemini ja nõudlikumalt kui kunagi varem. “Seekordne kampaania oli kindlasti sisukam kui 2011. aasta oma,” arwab politoloog Tõnis Saarts. “Meedia ja kodanikuühiskond täitis seda rolli, mis neil olema peabki, ehk siis püüda anda valijale võimalikult adekvaatne pilt, mida erakonnad lubavad, kui realistlikud need lubadused on ja kuidas poliitikut ise oma lubadusi põhjendada suudavad,” ütleb Saarts.

Tabelid töötavad

Parimaid võimalusi oma hääl kuuldavaks teha on valdkonnapõhine lähenemine. Hea vabaühendus on huvikaitses edukas üksnes siis, kui selle tuumiku moodustavad eksperdid – tuleb pakkuda oma ala asjatundmust ning oma seisukohti kaitstes tugineda kandidaatide ja

Palju oli juttu ühenduste endi tõstatatud teemadel ning kodaniku hääl kõlas selgemini ja nõudlikumalt kui kunagi varem.

hulgast (tagatõu varianti paluks mitte pakkuda)? Ettepanekuid võetakse kuulda just nii palju, kui võrd neid kodanikelt laekub,

Üha selgemalt tegelevad katusorganisatsioonid ja teised ühendused sellega, et neid ei saaks ignoreerida, ning aina rohkem kodanikuaktiviste kandideerib ja osutub valituks. Kuidas see kõik kulgeb, uurisid **MARI ÖÖ SARV** ja **IVAN LAVRENTJEV**.

Juhku | Dreamstime.com

erakondade poolt kirja pandule: neutraalsus ja allikatele tuginev kriitika mõjuvad tõhusamalt kui sildistamine ja laim.

Nii koostaski Inimõiguste Keskus edetabeli, kus kandideerinud erakondi analüüsiti inimõiguste kaitse ja edendamise vaatevinklist. Parimad tulemused said neli erakonda, kes varemgi parlamenti kuulusid. Keskuse juht Kari Käsper toob välja, et kogutud sisend kuulub ka tulevikus ära: “Tegime valimiseelset analüüsi kahes etapis: esmalt analüüsisime valimisprogramme ja hiljem küsisime erakondadelt arvamusi konkreetsete küsimuste kohta. Saime seeläbi olulist infot erakondade positsioonide kohta, mida saame huvikaitsetegevuses kasutada.” Samas, Inimõiguste Keskus ei pannud punkte, vaid vaatas, kas ja kuidas üks või teine teema kajastatud on – näiteks privaatsuse teemat oli mainitud vaid ühe erakonna programmis, lähisuhetevägivalda kajastas seejuures kolm. Käsperi sõnul inimõiguste teema olulisus valimistel kasvab, aga pigem konkreetsete teemade puhul, näiteks puuetega inimeste inimõigused. Kas mõju oli ka? “Erakonda-

de reaktsioon oli suhteliselt passiivne, suuremat kriitikat saime vaid Vabaerakonna liikmetelt,” tõdeb ta.

Hästi toimivad ka graafilised selged lahendused. Ilmekas näide on SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks, kes avaldas

Neutraalsus ja allikatele tuginev kriitika mõjuvad tõhusamalt kui sildistamine ja laim.

eraldi veebilehel Riigikogu eelmise koosseisu koos märkega, kuidas keegi koosseaduse osas hääletas. On küsitav, kes sellisest radikaliseerumisest ning üksikisiku tasandile minekust rohkem võitis, sest lõppkokkuvõttes konsolideerusid nii seaduse pooldajad kui ka vastased: nimekirja hakkasid usinalt kasutama ka need,

kes on nimetatud sihtasutusega eri meelt. Tähtis on see, et poliitikut hoiti luubi all kodanikele olulises küsimuses.

Vanad ja uued algatused

On kombeks arvata, et osav poliitik vajab ajakirjaniku või arutelujuhi küsimusi üksnes selleks, et oma ammu ettevalmistatud seisukohad ära rääkida, mitte esitatud küsimustele vastata. Kuidas aga teha nii, et poliitiku enda agenda kõrval pöörataks tähelepanu ka küsija seisukohtadele? Vabakond võttis neil valimistel varasemast rohkem ohjad enda kätte. EMSLi eestvedamisel 2009. aastal sündinud ja iga valimistsükliga aina suuremat tähelepanu saavad valimiste hea tava valvurid on igal korral üha nähtavamad ning poliitikut on harjunud nende tegevusega arvestama (valvuritest loe lähemalt lk 28-29).

Allikakriitikaga tegeles mõttekoda Praxis, kes koos vabatahtlike ekspertidega pani kokku populismi edetabeli. Erakondade programme hindas 112 arvamusiandrit, teadmata, mis erakonna kirjapanduga tegemist. Tulemus osutus huvitavaks: ti-

pus ilutses nii uusi tulijaid kui ka erakonna-
namaastikul ammu kanda kinnitanuid.
Ehk siis populismi ei pelga kumbki leer,
olgu lubaduseks miinimumpalga nelja-
kordistamine või emotsionaalsed üleskut-
sed riigivalitsejatele aru pähe tuua. “See
oli esmakordne katse valimiskampaania
ajal erakondade programmides olevate
loosungite ja lubaduste populistlikkust
“kraadida”, ütlevad edetabeli koostami-
sega tegelnud riigiteadlased Annika Uu-
delepp, Anna Karolin ja Andres Reiljan.
Valvurid ja populismi edetabel seisavad
selle eest, et valija oleks targem ja vastu-
tustundlikum ning valimiskampaaniad
ausamad ja sisukamad.

Lisaks koostas Praxis valimiste eel pi-
kaajalise vaatega “teemapabereid” Eesti
arengu jaoks olulistes valdkondades ning
teavitas neist ka ajakirjanikke. “Võtsime
seekord fookusesse Eesti suuremad välja-
kutsed igas tegevusvaldkonnas ja analüü-
sisime, kuivõrd ja kuidas valimisprogram-
mid neid käsitlesid,” kirjeldab protsessi
mõttekoja juht Annika Uudelepp. Siit
tõusis veel tähtsaid küsimusi, mida ei
pakkunud välja kandideerivad erakonnad,
vaid jälgis kodanikuühiskond.

Pole kindel? Kutsu poliitik kohale

Valimiskampaania on see aeg, kui
poliitikud tahavad ise üritustele tulla ja
kaasa rääkida. Vabaühenduste manifesti
teemal kutsusidki Praxis, EMSL ja Avatud
Eesti Fond kokku aruteluringi, kus kuue
erakonna esindajad ütlesid välja oma sei-
sukohad just meile olulistes küsimustes,
selle asemel et rääkida omaenda lubadus-
test. See, kui kandidaat ütleb debatil, et
pole programmi tegelikult läbi lugenud,
kuid teda küsitlev vabakonna esindaja on,
näitab ilmekalt, kes mängu juhivad.

Samal seisukohal on ka arutelu juhti-
nud Anna Karolin: “Debatt üllatas mind
pigem ebameeldival. Kuigi arutelud olid
väga huvitavad, olid peaaegu kõik kan-
didaadid (peale Siim Kiisleri IRList) ette
valmistamata ning kodanikuühiskonna
arendamise peamisi teemasid ise üles
võtta ei osatud.” Karolini sõnul jõudsid
debati osa võtnud Oudekki Loone (KE)
ja Martin Helme (EKRE) isegi selleni,
et igasugune riigi rahastus ja teenuste
delegeerimine on kurjast. “Ma ise ühtegi
sellist arvamust ekspertidelt ega ka lääne
praktikast kuulnud pole,” tõdeb Karolin.

Temaatilisi aruteluringe ja küsitlusi kan-
didaatide hulgas tegid ka teised vabaühen-
dused üle Eesti. Mondo koostöös ERRiga
kutsus erakondade esindajaid arutama
arengukoostöö üle. Arutelu korraldaja
Aliine Lotman ütleb, et paljude debatee-
rijate ettevalmistus oli loodetust nõrgem:
“Teadmistest arengukoostöö teemadel
jäi vajaka. Seetõttu jäi arutelu pahatihti
pealispindseks, vesteldi stereotüüpide ja
müütide tasandil ning peamiste teemade
tuumadeni ei jõutudki. Ometi oli väga
huvitav kuulda kandidaatide isiklikest
kogemustest “põllul” või lähenemistest
rahvusvahelisele koostööle.” Kas Mondol
oli sellest arutelust ka kasu? “Õppisime
seda, et arengukoostöö teemadel peaks
rahvasaadikutega tihedamini arutama, et
tutvustada seda põhjalikku ja vajalikku

**Populismi ei pelga
kumbki leer, olgu luba-
duseks miinimumpalga
neljakordistamine või
üleskutsed riigivalitse-
jatele aru pähe tuua.**

tööd, mida Eesti maailma eri paikades
teeb. Debatijärgsetes kohvilauajuttudes
näitasid paljud kandidaadid üles üllatavalt
suurt huvi arengukoostöö teemade vastu ja
kindlasti jätkame heal meelel arutelusid ja
info jagamist kõikide praeguste ja tulevaste
Riigikogu liikmetega,” tõdeb Lotman.

Aktivistid Toompeale

Valimistega jõudis Riigikokku mitu uut
saadikut, kelle kirjeldamiseks kasutasi-
me varem sõna “ühiskonnaaktivist”. Kas
tegemist on ideaalide mahamatmisega?
“Nii Riigikogus kui ka Eesti Puuetega Ini-
meste Kojas on võimalik tööd teha ning
võidelda oma põhimõtete eest ning mida
rohkem on selliseid kohti, kus sihtgrupp
on esindatud, seda parem,” ütleb vastne
riigikogulane, Eesti Puuetega Inimeste
Koja juhatuse esimees Monika Hauka-
nõmm (VE). “Mul on südamest kahju, et
teised kandideerinud puudega inimeste
eestkõnelejad ei osutunud valituks, kuid
järgmisel korral kindlasti on. Kui siiani
käisime Riigikogus oma arvamust avalda-
mas, siis nüüd on võimalik osaleda juba

otsustajana ja see on suur edasimineku-
räägib Haukanõmm.

Uute nägude tuntumaks tegemisele aitas
muu hulgas kaasa Tartu ja maailma sõltu-
matu kultuurileht Müürileht, kes usutles
enne valimisi noori kandidaate. Lehe
sotsiaaltoimetaja Henri Kõiv: “Müürilehe
valimiseelsete intervjuude eesmärgiks oli
usutleda neid kandidaate, kes tõenäoliselt
võiksid nooremale generatsioonile peale
minna, kuid kes on poliitikas veel liiga
värsked selleks, et peavoolumeedias vali-
miste eel sõna saada.” Seejuures oli käsitle-
tavate teemade hulk väga lai – demokraa-
tia läbipaistvus, integratsioon, ettevõtlus.
“Neist kandidaatidest nii mõnegi jaoks oli
see ainus pikem valimiseelne intervjuu
(Gea Kangilaski, Siim Tuisk, Ott Pärna,
kõik SDE kandidaadid – toim). Ilmselt
oleksid lugejad oodanud rohkem kultuuri-
poliitika käsitlemist ja sellest lähtuvalt ehk
ka teistsuguseid intervjuueeritavaid. Aga
pigem tundub, et lõpuks jäid kõik ettevõt-
misega rahule,” ütleb Kõiv.

Aga ka kultuuri teema pole nii mõ-
nelegi uutest riigikogulastest võõras.
Reformierakondlane Yoko Alender ütleb,
et valdkondadest on tal arhitekti ja linna-
planeerijana erialaselt enim kompetentsi
elukeskkonda puudutavas. “Senine (töö)
elu on mind kokku viinud kõige enam
kultuurialaga, maailmavaateliselt on minu
 jaoks oluline iga inimese osalus ühiskon-
nas,” ütleb Alender. Ta arvab, et aktiivne
kodanik on tegus igal rindel: “Töökoge-
mus on mul olemas ettevõtlusest, koha-
likust omavalitsusest ja riigisektorist. Sa-
muti olen suure pere kõrvalt saanud hea
töö- ja pereelu ühendamise kogemuse.
Arvan, et Eestis on veel pikk tee käia ka
tegeliku, praktilise soolise võrdõiguslikku-
se poole. Tahan näidata noortele ja naiste-
le isikliku eeskujuga, et töö- ja pereelu on
võimalik edukalt ühitada ning olla ka juh-
tivate positsioonidel ja esinduskogudes.”

Ka Eesti suurima kitsefarmi omanik ja
pidaja ning vastne rahvasaadik Martin
Repinski (KE) arvab, et Riigikogu töö ei
takista tema tööd maal tegutseva ette-
võtjana: “Minul on piisavalt energiat, et
tegeleda korraga kahe tähtsa asjaga. Ot-
sustasin kandideerida just sellepärast, et
tahtsin, et poliitikas oleks rohkem inime-
si, kes tegelevad samal ajal teiste asjadega
ning on rahvale lähemal kui need, kes
tegelevad ainult poliitikaga.”

Maaelu arendaja ja saatejuhi Tanel Talve

(SDE) sõnul on meedial ja kodanikuühendustel väga suur mõju meie riigi arengule, ehkki lõplikud otsused teeb ju ikka seadusandja ehk Riigikogu. "Seega astusin mõjutajast otsustaja rolli, Riigikogu liikmena olen vahetult seaduste tegemise juures. Loomulikult annan endale aru, et ükski neid seadusi ei tee ja otsustele mõju avaldamiseks läheb mul vaja kannatust ja sihikindlat tööd, erakonnaülest koostööd sarnaste vaadetega inimeste vahel."

Ta lubab, et annab endast kõik, et kaasamine sõnadest kaugemale ulatuks ja tõelise sisu omandaks. "Nägin kodanikuaktivistina iga päev, kuidas meie üles tõstetud köit keegi Toompeal omalt poolt väga tirida ei tahtnud."

Kuidas edasi?

Valimised on seljataga ja kuivõrd kodanikud nende tulemustega rahule jäid, saame ehk uuesti teada nelja aasta pärast. Küll aga tõi valimiskampaania palju uut ja huvitavat ning mitme ühenduse ja aktivisti teod aitasid sellele kindlasti kaasa. Märkata oli muutuseid sisukuses, arvab Saarts: "Möödunud valimiskampaania paistis silma sellega, et varasemast enam oli sisulist debatti ja poliitikuid sunniti erinevates formaatides argumenteerima, mitte niisama lahmima ja loosungeid pilduma. Olulist rolli mängisid selles nii meedia kui ka kodanikuühendused, naeruvääristades hirmutamist ja lauspopulismi."

Talle sekundeerib Annika Uudelepp: "Meediaväljaanded kasutasid meie tööd väga palju ja mitmekülgselt. Avalik arutelu oli nõudlik ning tõi välja ka neid teemasid, millele erakonnad polnud eriti tähelepanu pööranud." Õnneks ei olnud see töö kasutu, lisab ta. "Tagasiside ajakirjanikelt kinnitas, et sellest tööst oli palju kasu. Saime isegi erakondadelt tagasisidet, et meie teemapaberid olid väga hariv lugemine ja kasulikud kõigile poliitikahuvilistele," kinnitab Uudelepp.

Kui rääkida ootustest uuele Riigikogule, siis jäävad poliitikud tihtipeale endiselt pealiskaudseks ja seda tahaks vältida, leiab Anna Karolin. Kandidaatidele ja poliitikutele, ka värskes Riigikogu komisjonis, soovitab ta lihtsalt valdkondlike arengukavade ja uuringutega tutvuda.

Karolin lisab, et vabakonnateemalisest debattist jäid tal vastakad muljed. "Minu jaoks on see mõtlemise koht, kuidas kodanikuühiskond oma teemadest erakon-

Mis asja nad ajavad?

Foto: Riigikogu Kantselei, Erik Peinar

Monika Haukanõmm (Vabaerakond):

Olen sõnastanud enda jaoks kaks valdkonda, mida võin nimetada "oma asjaks", mille pärast valutan südant ja teen tööd – puudega inimesed ja eakad. Ma tahan, et igal inimesel oleks võimalik elada iseseisvalt oma valitud kohas ning saada sealjuures nii palju abi, kui ta vajab. Seda kõike ikka selleks, et võimalikult iseseisvalt toime tulla ja oma elu ise juhtida. Selleks peavad olema kättesaadavad vajalikud tugiteenused igas Eestimaa nurgas, kuid ennekõike on vaja lisaks seadustele muuta suhtumist puudega inimestesse ja eakatesse. Kui me jõuame kord selleni, et iga inimene olenemata tema erivajadusest või vanusest on hindamatu ressurss meie kõigi jaoks, siis on kõik võimalik. Eesti suurim vara on meie inimesed ning me pole nii rikkad, et saaksime kedagi ära unustada või maha jätta.

Foto: Riigikogu Kantselei, Erik Peinar

Martin Repinski (Keskerakond):

Tulin Riigikokku selleks, et anda oma panus, et Eesti elanike elu oleks parem. Saan aru, et need on üldised sõnad, mida ütleb iga saadik, kuid loodan, et enamik uutest liikmetest on tulnud samasuguste mõtetega ning usuvad seda siiralt. On konkreetsed valdkonnad, mille eest ma hakkan kindlasti seisma: põllumajandus, Ida-Virumaa mured, ökoloogia, ettevõtlus, rahva arvu vähenemise takistamine. Kuid lõppkokkuvõttes on eesmärk selline, et iga Eestis elav inimene tunneks ennast paremini või täna. Esimese asjana hakkan töötama põllumeeste murede lahendamiseks, kuna praeguses olukorras ei saa põllumajandus ilma riigi abita hakkama. Aga põllumajanduse tähtsust Eesti majanduses on raske ülehinnata.

Mis asja nad ajavad?

Foto: Riigikogu Kantselei, Erik Peinar

Yoko Alender (Reformierakond):

Minu “asi” ehk eesmärk on aidata kaasa Eesti arengule selliselt, et meil oleks võimalikult palju vabu, vastutustundlikke ja õnnelikke inimesi. Luban enesele mitte kaduda Toompeale, vaid jätkuvalt olla aktiivne suhtleja ning lisaks isiklikele kohtumistele ja laiatarbemeediale kutsun huvilistel hoidma minu tegemistel silma peal blogis yokoalender.ee. Kindlasti annab positsioon Riigikogus võimaluse oma arvamusi avalikult väljendada ja oma ideid teoks teha. Nii nagu igal töökohal, sõltub tegude tegelik mõju isiklikust reaalsest panusest.

Foto: Riigikogu Kantselei, Erik Peinar

Tanel Talve (Sotsiaaldemokraatlik Erakond):

Peamiselt jätkan ikka maaelu küsimustega tegelemist, me peame tegema kõik, et elu ka väljaspool Tallinna areneks! Kõige tähtsam ülesanne on minu arust saada käima tõhusam koostöö erinevate maaeluga tegelevate ametkondade ja inimeste vahel. Meie suurim häda on selles, et igaüks ajab oma kitsast valdkonda, aga suurt pilti ei vaata. Kasvõi näiteks paljuräägitud haldusreform – on ju selge, et siin ei piisa vaid omavalitsuste arvu ja füüsiliste piiride muutmisest, esmatähtis on ju ikkagi KOVi võimekuse tõstmine, et nad suudaksid olla arenguvõimelised, mitte ainult kohustuslikke ülesandeid vaevu täita suutvad üksused. Tähtis on ka see, et kohalikud elanikud saaksid rohkem ise oma elu üle otsustada, et neil oleks mõnus oma kodukohas elada. Siin aga tulevad mängu juba koollivõrk, töökohad, ühistransport, teede seisukord, elektri varustuskindlus, kiire interneti-ühendus jne. Nii et kõige esimese asjana püüan ka siin parlamendis seda koostöötahtet, ühise eesmärgi nimel tegutsemist propageerida.

Küsisime ka **MARTIN HELMELT** (EKRE), kes lubas vastata, aga ei vastanud, ning **VIKTORIA LADÕNSKAJALT** (IRL), kes vabandas, et ajapuudusel on sunnitud vastamata jätma. – Toim.

dadele ja ühiskondadele räägib. Selle arutelu põhjal on meil veel pikk tee ees, eriti opositsioonierakondadel,“ ütleb ta.

“Populismi edetabeli” koostajad Uudelepp, Karolin ja Reiljan ütlevad, et jääd avalikkuse reaktsiooniga rahule: “Tekkis elav arutelu populismi ja selle erinevate vormide üle. Samuti märkasime, kuidas nii mõnigi erakond asus oma lubadusi lahti seletama ja sisu täpsemalt põhjendama ning mõnda varasemalt suure populismidoosiga serveeritud lubadust kasutati hilisemas valimisdebatis tagasihoidlikumalt.”

Kas tabel tekitas pahameelt ka? “Avalikult reageerisid just väiksemad erakonnad, ka stiilis “ründame sõnumitoojat”; endised neli parlamendiparteid avalikult pigem vaikisid. Samas saime mitmest erakonnast tagasisidet, et sellist algatust oli vaja. Arvati, et see mõjub järgmisteks kordadeks vaktsiinina, et erakonnad mõtleksid oma valimiskampaaniate sõnumite ja lubaduste sõnastused tulevikus rohkem läbi.”

Selleks aga, et poliitikud ja erakonnad ka päriselt sisukamaks muutuks, rohkem vabakondlasi Riigikokku jõuaks ja suuremal määral vabaihenduste ettepanekutega arvestataks, peab eelkõige nõudlikumaks muutuma valija ise. Sest iga rahvas väärrib oma valitsejaid, eks ole.

Kodaniku-ühiskonna toetusrühm

Esimees: Yoko Alender
 Liikmed: Andres Ammas
 Maire Aunaste
 Igor Gräzin
 Monika Haukanõmm
 Liina Kersna
 Johannes Kert
 Eerik-Niiles Kross
 Kristjan Kõljalg
 Külli Kübarsepp
 Maris Lauri
 Heidi Purga
 Mihkel Raud
 Mailis Reps
 Aivar Sõerd
 Artur Talvik
 Terje Trei
 Rainer Vakra

Näiteid koalitsioonileppesse jõudnud häälekate valijate ootustest

Tabelisse kogusime ainult avalikult valjult välja öeldud näiteid, mis jõudsid mingis vormis ka koalitsioonileppesse. Siinne on vaid valik, kaugeltki mitte kõik leppesse pääsenud kodanikuühiskonna soovid. Kuid oli ka hulk välja öeldud ootusi, mis valitsuskokkuleppes ei kõla.

OOTUS	OOTUSE VÄLJAÜTLEJA	TULEMUS KOALITSIOONILEPPES
16-aastastele valimisõigus kohalikel valimistel	Eesti Noorteühenduste Liit	Peame õigeks aktiivse kodanikkonna laiendamiseks ja noorte suuremaks osaluseks avalikus elus aktiivse valimisõiguse laiendamist kohalikel valimistel 16-aastastele
Maksuvaba tulu määra tõstmine ja tööjõumaksude vähendamine	Ametiühingute Keskliit	Tõstame tulumaksuvaba miinimumi 205 euronni kuus. Vähendame sotsiaalmaksu määra 1% võrra, kompenseerides ravi- ja pensionikindlustuse osa riigieelarve muudest tuludest
Tuleb vähendada alkoholi- ja tubakatoodete kättesaadavust noortele ning suurendada alkoholi- ja tubakatoodete vastast ennetustööd noorte seas.	Eesti Noorteühenduste Liit jt*	Seame sihiks vähendada Eesti alkoholi- ja tubakatarbimist aastaks 2030 võrreldes tänasega poole võrra ja muuta koolid alkoholi-, tubaka- ja illegaalsete uimastite vabaks. Tõstame tubaka ja alkoholi kättesaadavuse vähendamiseks järjekindlalt aktsiise
Vähemuste õigused ja võrdne kohtlemine	Võrdse kohtlemise võrgustik, Eesti LGBT Ühing	Loomme riikliku tunnusemärgi „Mitmekesine töökoht“, millega tunnustame võrdõiguslikkust edendavaid ettevõtteid **
Sotsiaalset ettevõtlust toetav õigusruum ning arengutoetused neile sarnaselt ettevõtlusega äriühingutes	Vabariiklaste liidu manifest	Kujundame sotsiaalsetele ettevõtetele soodsama kasvukeskkonna, sealjuures kaalume võimalusi, kuidas parandada nende juurdepääsu stardi- ja kasvutoetustele
Riigivalitsemise reform peaks olema valitsuse ühine eesmärk. Varasem kogemus näitab ka, et ainult headest ideedest ei piisa, tarvis on reformi elluviimise institutsionaalne korraldus kokku leppida ja määrata selge eestvedaja poliitilisel tasandil	Praxise teemapaber riigivalitsemise reformist	Riigireformile pühendub leppe kogu neljas peatükk, e-riigist haldusreformini.
Mõjude hindamine, teaduspõhine otsustamine	Mitmed organisatsioonid ning poliitikavaatlejad	Taotleme Riigikogu töö suuremat avatust, teaduspõhiste parlamentaarsete raportite ja mõjuanalüüside enamat kasutamist. Sätestame, et Riigikogus arutusele tulevatele olulisimatele seaduseelnõudele lisatakse analüüs selles kavandatavate muutuste keskkonna-, regionaalsete ja sotsiaalsete (sh soolise võrdõiguslikkuse) mõju kohta. Peame oluliseks seaduseelnõude juures regionaalpoliitilise mõju analüüsi tegemist
Lõpetada erakondlike või konkreetsete kandidaatide kampaaniate rahastamine riigi ja omavalitsuse vahenditest	Valimiste valvurid, mitmed analüütikud ja poliitikavaatlejad	Täpsustame poliitilise reklaami määratlust. Seame sisse toimivad piirangud kohalike omavalitsuste ja riigiasutuste reklaamikampaaniate korraldamisele varjatud valimiskampaania tegemise eesmärgil

* Paljud organisatsioonid tegelesid avaliku teematööst asemel või kõrval otsese lobitööga ning paljudele vabariiklastele olulised teemad on sedakaudu ka leppesse jõudnud.

** Vähemuste õiguste osas olid ootused siiski konkreetsemad ning ulatusid kaugemale töökohast, kuid koostööseadust ega diskrimineerimist koalitsioonileping ei maini.

Täiesti puudu on koalitsioonileppes annetamise soodustamise teema, silpigi ei leia vabariiklaste registriandmete avalikustamisest ega kodanikuharidusest. Üldise põhimõttega ei mainita valdkondlike strateegilisi partnereid ega nende riigieelarvelist toetamist (neist koos vabatahtlikkuse õhutamise on siiski juttu sisejulgeoleku peatükis).

Kuidas sisustatakse koalitsioonileppes punktid konkreetsemate tegevustega, see saab neil nädalail kirja valitsuse tegevusprogrammi. Osa leppe punkte võib tööplaanis saada konkreetsema sisu, osa jääda välja jne. Hea kodanik, hoia endale olulistel teemadel silm peal. Vajadusel võta ühendust nendega, kellele sa oma hääle andsid, ja päri aru.

Avalikud teenused vabaühenduselt või omavalitsuselt?

Aasta alguses valmis Praxisel uuring avalike teenuste delegerimise hetkeseisust ja viimaste aastate arengust. MAIU UUS toob selle tulemustest välja olulisi sõnumeid selle kohta, missugune on vabaühenduste ja kohalike omavalitsuste koostöö kohalikul tasandil avalikke teenuseid arendades ja osutades.

Viie aastaga on peamiste koostöövormide tasakaal muutunud. Kaasamist kohaliku elu küsimustes arengukavade või eelarve koostamisse on vähem (või toimub see muutunud kujul, nt küla-kogukondades) ning ülekaalukalt levinuim koostöö tegemise viis on rahastamine.

Kui 2009. aastal enamik omavalitsusi eelkõige konsulteeris kodanikuühendustega kohaliku elu küsimuste üle otsustamisel ja kaasas neid arengudokumentide jm eelnõude koostamisse ning rahalist toetamist ühe tähtsama koostöövormina märkis vaid 28% omavalitsustest, siis nüüd on KOVi esindajate hinnangul levinuim vabaühendustega koostöö tegemise viis just rahastamine. Omavalitsustes nähakse vabaühendusi abisaajatena, kellele antakse projekti- ja tegevustoetust, mitte võrdväärse partnerina, kellega koos seada arengueesmärke ja edendada avalikke teenuseid.

Vähenenud on ka omavalitsusepoolne vabaühenduste nõustamine, mida võib samuti pidada mitterahalise toetamise vormiks: viie aasta eest märkis selle peamise koostöökohana üle poole omavalitsustest, viimases küsitluses aga vaid viiendik.

Sisukas ja strateegiline koostöö vabaühendustega avalike teenuste arendamisel pole omavalitsustes veel levinud. Vaid 6% omavalitsustest tunnustab ühe peamise koostöövormina ühenduste kaasamist sellesse, kui on vaja koguda elanikelt tagasisidet teenuste hindamiseks, avalike teenuste vajaduse ja mahu täpsustamiseks või standardite koosloomeks. Levinum on selline koostöö omavalitsustes, mis on viimase kahe aasta jooksul delegerinud avalikke teenuseid vabaühendustele.

Lepinguline delegerimine ei sobi omavalitsustele

Sotsiaalvaldkond on olnud kõige eesrindlikum: erinevate sotsiaalteenuste kohta on kõige rohkem avalike teenuste kirjeldusi, miinimumstandardeid ja sõlmitud teenuse delegerimise lepinguid; nii ministeeriumid, ametid kui ka omavalitsused korraldavad hankeid teenuseosutajate leidmiseks ning osalenute ja võitnute hulgas on ka vabaühendusi. Just selles valdkonnas on kõige suurem vajadus erinevate ühiskonnagruppide eluolu parandamise ja probleemidele lahenduste leidmise järele, seda ka vabaühendustega koostöös.

Värskest uuringust selgus aga, et vaid

Omavalitsustes nähakse vabaühendusi abisaajatena, kellele antakse projekti- ja tegevustoetust.

20%-s Eesti KOVidest kehtivad sotsiaalvaldkonnas sellised turutingimused, mis on vabaühendustele avalike teenuste lepingulise delegerimise vajalikuks eelduseks. Vaid 35% vastanud KOVidest usub, et välised teenusepakkujad (sh vabaühendused) on võimelised pakkuma sama kvaliteediga või paremat teenust KOVist efektiivsemalt. Seega on oluline mõista, et Eesti omavalitsuste olukord ei soosi turukonkurentsil põhinevat avalike teenuste delegerimist

vabaühendustele.

Enamasti ajendavad avalikke teenuseid vabaühendustele delegerima või avalike teenuste osutamist toetama vabaühenduste ja kogukonna tugevdamise soov ning sihtrühmade vajaduste täitmine. Vaid 27% vastanud omavalitsuste hinnangul on tänu delegerimisele avaliku teenuse maksumus vähenenud ja teenuseosutamine muutunud tõhusamaks.

See pole iseenesest halb tulemus, vaid kirjeldab jällegi reaalsust: Eestis valitseb KOVide ja vabaühenduste avalike teenuste osutamise koostöös pigem partnerlusel põhinev tava. Teooria rõhutabki, et suhtel põhineva delegerimise kulude kokkuhoid võtab aega ja ei ole kohene, mõnel juhul kulud isegi kasvavad. Tõhusus võib paraneada ajapikku, kui usaldus suureneb ja koostöö sujub. Kuid ka siis ei pruugi tegelik kasu väljenduda rahas, vaid pigem mõne ühiskondliku probleemi leevenemises või olukorra paranemises ehk soovitud eesmärgi saavutamises.

Esmavajalikke avalikke teenuseid osutavad valdavalt KOVid ise, vabaühenduste tegevus on täienduseks. Avalike teenuste delegerimine vabaühendustele on lisavõimalus osutada elanikele vajalikke või huvipakkuvaid teenuseid, parandada teenuste kättesaadavust väga väikestele sihtrühmadele ja mitmekesistada teenuste valikut. Vabaühendustele delegeritud teenuste tähtsus on suurim kultuuri, spordi ja meelelahutuse valdkonnas – 32% omavalitsuste esindajatest märkis, et neis valdkondades pakuvad vabaühendused asendust munitsipaalteenustele. Sotsiaalvaldkonnas pakuvad vabaühendused asendavaid teenuseid 19% oma-

valitsustes, seejuures koguni 38% linnadest ja 50% üle 10 000 elanikuga omavalitsustest vastasid, et ühenduste pakutavad teenused rahuldavad vajadust munitsipaalteenuste järele. Valdadest 14% ja kuni 3500 elanikuga omavalitsustest vaid 9% näeb teenuseid osutavates vabaühendustes asendust KOVi tegevusele sotsiaalvaldkonnas. Neist KOV-ideid, kus viimastel aastatel ühendustele teenuseid pole delegeerinud, arvas koguni 72%, et KOV, tema asutused ja äriettevõtted suudavad ise kohalikele elanikele pakkuda kõiki vajalikke teenuseid.

Vaja on uutmoodi lähenemist

Mis toimub siis neis 80% omavalitsustes, kus olukord sotsiaalvaldkonnas ei soosi turukonkurentsil põhinevat delegeerimist? KOVides on levinud partnerlusel põhinev delegeerimine (ingl *relational contracting*), mis leevendab konkurentsi puudumist ja teoorias tugineb vastastikusel usalduslikul suhtel, tihedal koostööl ja läbirääkimistel. Praktikast toimub see Eestis juhuslikult ja teadvustamata, partnerluse võimalusi ja eeliseid ei osata ära kasutada.

Levinud on avalike teenuste üleandmine projektitoetuste ja tegevustoetuste määramise kaudu. See lähenemine on küll paindlikum, kuid ebasüsteemne ja on suurem oht silmast lasta põhieesmärk – avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi paranemine. Projektitoetused on lühiajalised, kuid teenuste osutamine ja arendamine vajab järjepidevust, nii teenuse osutaja kui ka tarbija kindlust tulevikus. Tegevustoetus sobib mitmeaastase koostöö kokkuleppimiseks, teenuse vajaduse väljaselgitamiseks, teenuse osutamise detailide väljatöötamiseks, tule-

muste ja mõjuhindamise ettevalmistamiseks – teenuse osutamise etapis aga on vaja konkreetsemaid, detailsemaid kokkuleppeid KOVi ja vabaühenduse vahel.

Partnerlusel põhineva teenuste delegeerimise kui koostöömodeli arendamiseks on head eeldused ja suur vajadus. Seetõttu tuleb luua selle koostöövormi tugevdamiseks praktilised juhised ja soovitused, kirjeldada ja levitada häid näiteid. Lähiaastatel vajavad

Partnerlusel põhineva teenuste delegeerimise kui koostöömodeli arendamiseks on head eeldused ja suur vajadus.

sõnakõlksud “koostöö” ja “partnerlus” tumisemat sisu – see on selline võrdsetevaheline suhe, milles igal osalisel on (teistest erinev) ressurss ühise eesmärgi ja tulemuse saavutamiseks. Lisaks on vajadus sellise õiguskeskonna järele, mis soodustab omavalitsuste ja vabaühenduste sujuvat ja tõhusat partnerlust avalike teenuste osutamisel. Kes osaleb praegu riigihangete seaduse uuendamise protsessis, sel tasub mõelda eelnõu ja muudatuste mõjule nendele 80% KOVile, kus hangete korraldamine vajalike teenuste osutaja leidmiseks on keeruline.

Delegeerimise asemel teenuste koosloom?

Suhtel põhinev teenuste delegeerimine väärtustab samu põhimõtteid, mida rõhu-

tatakse sotsiaalse innovatsiooni puhul: suhete vastastikkus, sektoritevahelisus, uued suunad avaliku ja kolmanda sektori suhetes, ressursside parema kasutamise soov, avatus ja koostöö. Seetõttu loob Eesti KOVide partnerlusel põhineva avalike teenuste delegeerimise kogemus hea pinnase sotsiaalse innovatsiooni edendamiseks kohalikul tasandil. Sotsiaalsest innovatsioonist loe lähemalt Heast Kodanikust nr 62 ehk 2014. aasta sügisnumbrist.

Üheks võtmeteguriks avalikult väärtustatud ja sotsiaalselt innovaatiliste tulemuste saavutamisel peetakse teenuste koosloomet. Koosloome ideaalolukord on, et teenuseid plaanitakse ja osutatakse professionaalide ja teenusekasutajate või piirkondlike kogukondade ühistegevuses. Avalike teenuste delegeerimise asemel koosloome potentsiaali toetab värskes uuringus ilmnenud trend, et viie aastaga on KOVide ametnikele muutunud avalike teenuste osutamise koostöös tähtsaimaks eesmärgiks kogukondade tegevuse toetamine ja hoogustamine. Eriti on võimalusi koosloomeks väiksemates asulates ja maa- piirkondades, kus kogukond on aktiivne ja koostöö avaliku võimuga juba toimib.

Loe juurde Praxisse uuringu “Avalike teenuste delegeerimine vabaühendustele 2014” aruandest: www.praxis.ee/tood/delegeerimine-2014/

Uuringu läbiviimist toetasid Siseministeerium ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

Mis kasu on olnud delegeerimisest?

Teenuse maksumus on vähenenud

27%

34%

Teenuse saajate rahulolu on kasvanud

41%

41%

Omavalitsuse usaldus vabaühenduste töösse on kasvanud

50%

Aktiivsem kogukond

57%

77%

Teenuse kvaliteet on tõusnud

Uued teenused

Teenust on saanud rohkem abivajajaid

Kas olete jõudnud oma elus kohta, kus tunnete, et peaks midagi ise ära tegema, ühiskonda ja riiki kõige otsemal moel oma väikeste valgete kätega aitama? Te pole üksi. **MARI REBANE** uuris, mis variandid on.

Patriotismiks pole kätekõverdusi tingimata vajagi

Üks suur vabatahtlik organisatsioon, mille liikmeskond on väga konkreetsete sündmustega seoses kasvanud, on Kaitseliit. Kaitseliidu suurde perre lisandus mullu nii naiskodukaitsjaid, kodutütmeid kui ka noorkotkaid, rääkimata n-ö vabatahtlikest sõduritest. Ainuüksi kaitseliitlasi ehk neidsamu vabatahtlikke sõdureid ühines organisatsiooniga 2014. aastal 935, mida on kolm korda rohkem kui aasta varem. Ukraina mõju ei saa alahinnata.

Kaitseliit on aga selgelt sõjaline organisatsioon, millel on riigikaitses seadusega ette nähtud oma kohustused, teatavate ohustenaariumide käivitudes ka kohustus reageerida. See aga ei pruugi igale inimesele sobida ning kõige laiemas mõistes sisejulgeolekule kaasaaitamiseks on ka teistsuguseid organisatsioone, nii jõustruktuurides, päästevaldkonnas kui ka mujal.

Abipolitseinik: oma kogukonna turvalisuse eestkõneleja

Abipolitseinikud ei ole Eestis uus nähtus, kuid nende arv on tasapisi kasvanud ning jõudis märtsi lõpus 898 inimeseni.

“Abipolitseinik on vabatahtlik lisajõud kriisiolukorras, suurema vajaduse puhul. Tavakodaniku jaoks, kui ta kohtab tänaval vormis inimest, sisulist vahet ei ole, abipolitseinik on täpselt samasugune riigivõimu esindaja,” selgitab Eesti Abipolit-

seinike Kogu tegevjuht Rasmus Lahtvee.

Katusorganisatsioon Eesti Abipolitseinike Kogu sündis alles mõni aasta tagasi, eelkõige vajadusest seadusandluses kaasa lüüa. Vana seadus oli ajale jalgu jäänud ja ühelegi õigusaktile ei tee halba, kui selle väljatöötamisel ütlevad sõna sekka inimesed, keda see otseselt puudutab.

Kuigi sinine vorm on sinine vorm, on muidugi juriidilised nüansid, mida abipolitseinik erinevalt politseiametnikust teha tohib. Näiteks puudub abipolitseinikul õigus väärtemenetluseks, aga on õigus haldusõigusmenetluseks. Teisisõnu ei tohi kirjutada trahvi, vaid võib määrata sunniraha, ning kuigi maksja tasku pihta võib viimane isegi rohkem käia, siis erinevalt trahvist ei tule sunniraha puhul karistusregistrisse märget.

Tegutsemisvõimalusi on abipolitseinikul aga sama palju kui politseil töövaldkondi. Üks väga suur osa sellest on ennetus. “Abipolitseinikud käivad noorsoopolitseinikega kaasas koolides rääkimas, samamoodi suurematel üritustel ja sündmustel,” räägib Lahtvee. Politsei- ja piirivalveamet (PPA) on abipolitseinikele olnud väga mõistlik partner. Lahtvee kinnitusel võetakse abipolitseinikke ametis kolleegina, lisaks nad on alati oodatud politseinike suvapäevadele ja kõikvõimalikele muudele sündmustele ning võistlustele. Samuti korraldab PPA abipolitseinikele eraldi kutseviisilusi.

Nagu ikka vabatahtlike seas, kuulub ka abipolitseinike ridadesse väga erineva

tausta ja elukutsega inimesi. On endiseid politseiametnikke, noorsootöötajaid ning vähemalt üks kirikuõpetaja. Palju on infotehnoloogia valdkonna inimesi. Ka Lahtvee ise on üks neist, töötades nii-öelda tsiviilelus enda sõnade kohaselt IT-mehena ning sealt kõrvalt juba kaheksandat aastat abipolitseinikuna Tallinna kesklinna jaoskonnas. Mitte elukutse ei piira abipolitseinikuks saamist, vaid ikka soov ja tahtmine.

“Idealis on abipolitseinik oma kogukonnas turvalisuse eestkõneleja, sest kust mujalt turvalisus algab kui mitte meist endist,” ütleb Lahtvee. Ja see võib mõnikord emotsionaalselt raskeks osutuda, sest näiteks vabatahtlikuna päästes töötades ei ole sellist karistamise efekti.

“Abipolitseinike puhul on tegemist ikkagi jõustruktuuri vabatahtlikuga ja väga paljudel inimestel saab takistuseks see, et kui naabrimees midagi teeb, siis kuidas ma ikka temaga halvasti käitun,” nendib Lahtvee. Õnneks on see siiski muutumas, sest inimestesse jõuab rohkem arusaamist, et nii nagu ise teen, nii ongi. Lahtvee tunnistab ausalt, et kui ta peaks kasvõi oma ema mõnelt seadusrikkumiselt tabama, ei kõhkleks ta hetkegi talitamast temaga samamoodi nagu iga rikkujaga.

Sisejulgeolekus vabatahtlikuna töötamine muudab ja avardab arusaama ühiskonna toimimisest tuntavalt, sest kutsega kaasa käivad koolitused ning situatsioonid, kuhu tavainimesena ei satuks, ei jä-

tagi muud võimalust. “Kui tavainimesena käiksin tänaval kodutust võibolla kaarega mööda, siis abipolitseinikuna on laiem arusaam, miks ta sinna on jõudnud ning mida tema abistamiseks saab ära teha,” selgitab Lahtvee.

Kahjuks võib seesama arusaamine ka lootusetust tekitada. “Emotsionaalselt kõige raskemad on peretülid. Üks asi on see, et kohale tulnud patrull ei saagi võluvitsakesega olukorda lahendada, saab vaid pooled lahutada, lahendus peab mujalt tulema. Ja kui üks pool ei taha asjale seaduslikku käiku anda, siis seisad jõuetult kõrval, käed jäävad lihtsalt lühikeseks, sest midagi ei saa teha,” nendib Lahtvee nukralt.

Riigi tasandil on vabatahtlike tähtsusest hakatud aina rohkem aru saada, neid tunnustama ja neile rohkem panustama. Mitte kunagi ei hakka aga abipolitseinik asendama kutselist politseiniku, isegi kui avalikkuses nii mõnikord kiputakse arvama. “Kutselised politseinikud on need, kes olid, on ja peavad jääma,” ütleb Lahtvee resoluutselt.

Vabatahtlik päästja on seda kogu aeg

Teine suur valdkond, kus vabatahtlikest on palju kasu, on pääste. Eestis on nii vabatahtlikud päästekomandod kui ka merepääste. Lisaks on kümne aasta eest loodud mittetulundusühing Vabatahtlik Reservpäästerühm, mis peamiselt Harjumaal te-

gutsenuna on tekitanud üle riigi nii palju huvi, et sarnaseid rakukesi on juba loodud või luuakse ka idas, läänes ja lõunas.

Päästeameti kõrvalt välja kasvanud ning sellega tihedalt koos töötav reservpäästerühm ehk lühidalt RPR on selle poolest teistmoodi, et neil ei ole oma komandot ega vastavat tehnikat. Nagu abipolitseinike puhul on RPRi peamine ülesanne olla lisajõud. “Oleme tugiressurs suurematel õnnetustel – metsatulekahjud, suuremad reostused, et päästjad ei peaks kõike üksi tegema. Lisaks abistame politseid otsingutel,” selgitab RPRis personaliga ehk siis vabatahtlikega tegelev Tuuli Kull.

Reservpäästerühm on ka see, kes suvel Aegnal korda peab. Tallinnal on kohustus seal päästeteenus tagada ning kui poleks päästerühmlasi, kes igal aastal ise linnale selleks projekti kirjutavad, oleks saarel pääste olemasolu küsimärgi all.

Vabatahtlikuks päästjaks ei saa enne, kui on läbitud mitu koolitust, sarnaselt abipolitseinikuga. Täiendatakse end kogu aeg ja arusaadavalt laiendab see kõvasti maailmapilti. Tuuli Kull meenutab, kuidas ühel suvel Männiku karjääris lihtsalt publiku seas *wake*’i võistlusi vaadates märkas noormehi, kes, alkoholipudelid pihus, pidasid plaani, et joovad need lõpuni ja lähevad siis ka vee peale oma õnne katsuma. Noor naine astus ligi ja palus neil lihtsalt oma plaanist loobuda, sest see ei olnud mõistlik.

“Ma näen neid ohte natuke rohkem. Inimesed käituvad aeg-ajalt tobedalt, üleolevalt looduse suhtes. Kas nad ei tule selle peale või on muu häda, aga kahju on kõrvalt vaadata, ja eks siis proovid seda neile meelde tuletada,” ütleb Kull.

Ennetus ongi üks väga suur osa vabatahtlike päästjate tööst ning reservpäästerühm pakub selles mõttes palju tegutsemisvõimalusi ka neile, kes ise iial põlengule või mõnele muule väljakutsele ei taha minna. Pidada ennetamist tagajärgedega tegelemisest vähem tähtsaks oleks lühinägelik. Kui teie uksele koputab mõni päästja, et tutvustada suitsuanduri vajalikkust kodus, on suur tõenäosusega tegemist vabatahtlikuga.

Eestis on vabatahtlike päästjate arv kümne aastaga jõudsalt kasvanud. Kokku on üle 1500 vabatahtliku ning 1700 kutselist päästjat. Sealhulgas kuulub vabatahtlike ridadesse ka kutselisi päästjaid, kes leiba teenivad ühes komandos, aga lisaks valvavad vabatahtlikuna näiteks kodukohas.

Vabatahtlike päästjate sekka kuulub inimesi igast eluvaldkonnast, arstidest ja firmajuhtidest üliõpilasteni välja. “Inimesed tahavad aidata ja panustada ühiskonna turvalisusesse. See on abiks ka igapäevaelus, saad teadmisi, mida võib kasutada mujalgi kui päästetöös. Ja saad neid teadmisi tuttavate hulgas levitada,” resümeerib Tuuli Kull.

Õpitud abituse vastu

Paar aastat tagasi esines ühel Eesti konverentsil naine Islandilt, kes rääkis, kuidas nad on organiseerunud kiiresti reageerimise järjekordsele vulkaanipurskele. Iseenesest ei midagi keerulist. Olulised olid selles jutus kaks punkti. Esiteks, inimesed ei tegutse üksinda, vaid aitavad üksteist ja teiseks, kogukonnapõhine reageerimine on olulisem kui riigi toetus evakatsioonile.

Teinekord on mul tunne, et Eestis me vaimselt juba supleme selle heaolu-riigi sees, mida tegelikult ei ole olemas. Muu hulgas tähendab see ettekujutust hoolekanderiigist, kus abstraktne riik tuleb sulle alati appi. Jah, ka mina arvan, et riik peaks oma kodanikele alati appi tulema, kui ta seda suudab, aga siin on väikesel riigil kindlasti omad probleemid. Sõltumata sellest, kas meie riik on parajasti liiga paks või liiga õhuke, näitavad eri tsiviilkriiside õppused, et riigi vahenditest jääb suuremate kriiside puhul kindlasti puudu. Ja ma ei räägi sõjast.

Kõige tõenäolisemateks hädaolukordadeks hinnatakse Eestis massilist keskkonnaprobleemi, mis tuleneb eelkõige laevaliiklusest Läänemerele. Meil on kogemus massilisest metanoolimürgitusest Pärnus, kus lõpuks oli 68 hukkunut, ja suuremate elektrikatkestustest. Kui nende kriiside lahendamisele mõelda, siis esmalt läheb tähelepanu alati sündmuste keskele.

Näiteks, kas meil on piisavalt kiirabiautosid, et inimesi kiiresti haiglasse toimetada? Muidugi ei ole üheski maakonnas suuremate kriiside jaoks piisavalt autosid ja neid tuleb mujalt juurde kutsuda. Aga kui kõik ressursid ühte kohta kokku ajada, siis võib ülejäänud riik jääda seisma. Kui 2007. aasta pronksiöö rahutuste ajal toodi enam-vähem kõik Eesti politseinikud Tallinna, siis teistes maakondades korrakaitsjaid peaaegu ei olnudki.

Sellisel puhul muutub otsustavaks just nimelt see, kuidas kodanikud suudavad ise organiseeruda, räägime kogu ühiskonna võimest ennast kriiside puhul kokku võtta. Ja teiste maade kogemused näitavad, et mida enam on inimesed harjunud heaoluühiskonnaga, seda suurem on võimalus, et nad satuvad paanikasse.

2003. aastal oli Itaalias ligi 12 tundi kestnud täielik elektrikatkestus, mille puhul olid halvatud ka televisioon ja internet, mille kaudu olnuks võimalik toimuvast informatsiooni saada. Info puudusel hakkasid levima kuulujutud. Eestis on sellise juhtumi puhul ühe ohustenaariumina nähtud, et inimesed võivad tormata

Mida enam on inimesed harjunud heaoluühiskonnaga, seda suurem on võimalus, et nad satuvad paanikasse.

poodidesse, et kiiresti toidutagavarasid osta, aga kassaparaadid ei tööta ja poodides pole valgust. Mida teha?

Vastupanuvõime kriisidele algab eelkõige vaimsest valmisolekust, mis toetub kolmele sambale. Esiteks, sa pead olema läbi mõelnud, mida kriisi ajal teha; teiseks pead teadma, kus on inimesed, kellele sa võid loota; kolmandaks: parem on, kui kriisilukorrad on ka aeg-ajalt õppuse vormis läbi harjutatud. Laias laastus on selleks olemas Kaitseliit, kuid sellega ei peaks asi piirduma. Jah, Kaitseliit on vabatahtlik kodanikuühendus ja tuleb appi ka siis, kui on suured tulekahjud või üleujutused, nagu see juhtus Pärnus, kuid Kaitseliidu teravik on ikka suunatud riigi kaitsmisele jõuga, kriisidest eluga väljatulek on aga laiem teema. Siin saame rääkida vabatahtlike pritsumeeste traditsioonist, mille juurde kuulus ju ka muu seltsielu, näiteks pasunakoorid. Aga oluline on see, et lõpuks ei oleks keegi üks jätetud,

ja see on kahtlemata kodanikuühiskonna vastutada. Riigil on piiratud võimalused, aga inimesed peavad kõik katsumused üle elama.

Möödunud aasta suvel olin Kesk-Aafrika Vabariigis, kus nägin olukorda, kus riik oli täiesti ära kadunud. Toimus grupeeringute loid kodusõda, kus anarhia tähendas tegelikkuses agressiivsemate ja tugevamate seadusi. Mitmes mõttes tekitas see hirmu massihüsteeriast haaratud inimsoo ees, sest metsik julmus võis tekkida ka näiliselt tühelt kohalt. Euroopas meenutati sel puhul endise Jugoslaavia lagunemist, kus ühtäkki sai jälle võimalikuks massimõrvade toimepanek.

Aga Kesk-Aafrika pakkus mulle ka positiivse õppetunni. See seisnes rahu soovivate kodanike eneseväljenduses. Inimesele on omane, et ta soovib olla osa mingist gruppist, üksi jäädes oma seisukohti pigem ei avaldata. Nii oli ka Kesk-Aafrikas oluline, et tekiks kodanikuühendused, kes olid valmis murdma vägivalla ahelat. Selle vastu üksikuna astuda oli üsna mõttetu, aga kui seda tegid kodanikuühendused, oli sellel kohe ka laiem sotsiaalne mõju. Niisiis ühinesid kodanikud, kes ütlesid, et rahu on tähtsam kui kättemaks, ja omal viisil oli see rahu-protsessi algus.

Tagasi Eestisse jõudes mõtlesin: kas meie oleme rahuks valmis? Oluline on ju ka see, et isegi kui oma kogukonna tasandil ei suudeta muuta kogu maailma toimimist, siis ka oma linnajao piires elamisväärses keskkonnas loomine ühistegevusena on tegelikult julgeoleku esimene nurgakivi.

ILMAR RAAG

Miks on maailmas miljoneid ühendav ühistuliikumine Eestis nõrguke või hullukeste pärusmaa, ja mis see üldse on, uurib EMSLi poliitikaekspert **ALARI RAMMO**.

Eestimaa Põllumajanduse
Ühisuse Viljandi osakonna
põllumasin põllul.
22.09.1922

Kooperatiividega korporatsioonide vastu

Algusaegadest 120 aasta eest kuni siiani on ühistuliikumise käivitaja olnud viha röövkapitalistide vastu ning iha majandus ja raha rahvale võtta. Revolutsioon kui selline toimub üsna veretult – kröösuste asemel asuvad äri omnikeks töötajad või kunded ise.

Majanduskoostööl on ilma peal palju nimesid, Eestis kutsutakse seda kena lühikese sõnaga – ühistu. Sama tähendab ka nõukaaegse suhkruvatimaiguga mõiste kooperatiiv, ingliskeelses maailmas öeldakse *co-op* või veel sulandunumalt *coop*.

Kui kohtate välismaal ärinimeses sõnu *uni-*, *mutual* või *coop*, on need enamasti ühistud. Või vähemalt on nad seda kunagi olnud ja tänaseks ikka mõnele suurele ketile maha müüdnud või börsile läinud. Nime hoitakse küllap seepärast, et nende kultuuris tekitab see usaldust. Võttis Eestiski üks rahafirma endale kunagi nimeks Ühispank, omamata ühistuga mingit pistmist. Aga just ühispankadeks kutsuti enne sõda ligi kahtsadat ühistulist panka, millele lisandus poolsada hoiulaenukassat.

Ühistu mõiste hõlmab tänases Eestis kaht üsna eri liiki tegutsemist. Üks on pea igapäevale tuntud kohustuslik korteriühistu ja samuti üsna vältimatu koostöö muu ühise vara haldamiseks, on selleks siis pumbajaam suvilakooperatiivis või garaažiboksid. Üheskoos tellitakse vajalikke teenuseid ja jagatakse kasumit teenimata

kulud liikmete vahel.

Ent ühistu siht ja liikmeskond võib ulatuda ka kaugemale tee- ja toruotest, sest inimesed vajavad kõiksugu tooteid-teenuseid ning hindade madalal ja kasumi perekonnas hoidmiseks otsustavad ärkisamad neid ise endale pakkuma hakata. Hankimiseks, turustamiseks või tootmiseks võivad ühistuid luua ka juriidilised

Pigem on ühistuliikumine meil justkui hullukeste hobi – selliste pruunide pintsakutega härrade oma.

isikud, aga Eestis tegutsetakse selliste huvidega rohkem klastrites või erialaliitustes.

Äriühingutest või börsifirmadest eristab ühistuid eelkõige demokraatlikum juhtimine – igal liikmel on üks hää nagu vabaühenduses. Vabaühendusest eristab ühistut vaid tõik, et kokkutulemise eesmärk pole avalik huvi, vaid liikmetele teenuse pakkumine.

Juriidilise isikuna on tulundusühistuid meil registreeritud 1700 ringis, üle poole

neist tegutseb kinnisvara vallas ehk ikkamillegi haldamisega. Eesti suurim ja tuntum ühistu on varsti sajaseks saav Eesti Tarbijate Keskühistu, kes koondab 19 piirkondlikku ühistut ja need omakorda kokku üle 80 000 klientomaniku. Välja paistab see perekond Konsumi, A&O ning Maksimarketina, kus liige saab soodustust ja ühistu kasumit kellelegi ei jaota.

Teine suuremaid gruppe ühistegevuse taga on kümned tuhanded metsaomanikud, kes teevad koostööd kõiges mõeldavas, mis metsas tarvis. Klassikaliselt on ühistegevus popp põllumeeste seas, kes olid ka enne II maailmasõda olulised ühistuliikumise vedajad – suurem osa rahvast elas maal ja talumehed olid peamised ettevõtjad.

Kui just Rootsi piirkondlikest põllumajanduslikest ühistupankadest loodi tänane Swedbank, siis sajanditaguses Jaan Tõnissoni vaimus loodud ühistupanku on meil veel üsna vähe. Järjest tekib aga neidki juurde. Liiguvad ju nii raha kui ka kasumid just panganduses ehk ka kokkuhoid kogukonnale võiks hoiustamise-laenamise endale võtmisel olla suurim.

Muudes valdkondades on aga seis Eestis üsna nukker – suuremat buumi “majandus tagasi võtta” ei paista kusagilt. Pigem on ühistuliikumine meil justkui hullukeste hobi – selliste pruunide pintsakutega härrade oma, kel kaenlaalused

Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi põllumajandus ja tööstusnäitusel diplomi, kuldauraha ja 10 000 marka saanud Vigastatud Sõjameeste ühisuse puu ja mööblitööstuse väljapanek umbes aastail 1924-1929.

ajaleheväljalõikeid ja jutt kapitalismivastaseid loosungeid täis.

Teises äärmuses toimetavad ökokogukonnad, kes jutlustavad, silmad sama pahupidi, kuidas peedipealsetest õige hingamise abil elektrit toota. No vähemalt kalgile linnainimesele jääb selline mulje, isegi kui tegelikult on toimivad tehnoloogiad olemaski.

Ka mõisteid guugeldades jõuab kiiresti Telegram.ee või ajalehe Pealinn kodulehele. No ei teki usku helgesse tulevikku, kui kõrval kirjutatakse reptiilidest ja keemiasabadest või kirutakse valitsus maapõhja.

Eks suurfirmad, import-eksport ja ahnus ole ühtaegu nii edasiviiv jõud kui ka kuri kolmainus, aga evangelistid üksi ei saagi midagi muuta. Lõpuks on ikka meist igauhe teha, kas ostame oma kraami Rismist või naabrilt. Kas oleme kliendid või omanikud, kliendid või kodanikud.

Mõni peabki ühistuid kodanikuühiskonna ehedaimaks osaks, kus igaüks annab maksimaalse panuse sellesse, et oma kogukonnas ise ära majandada – vajamata ülemäära riiki ja ärisektorit. Ja see ei pea üldse tähendama mingit kahtlast kibutsi. Enamik kogukondi ja vabaühendusi tegeleb riivamisega sama asjaga praegugi, aga tiluliluteenustest väga kaugemale mõtte ei küündi.

Tegelikult leidub üsna vähe igapäevaseid tooteid-teenuseid, mida ei suudetaks väheke seljad kokku pannes üksteisele

pakkuda – pähe tuleb vaid meditsiin, aga vajadust sellegi järele saaks mõistliku käitumisega kordades vähendada.

Kõikvõimalikke sotsiaalteenuseid pakutakse maailmas edukalt ühistutena – lastehoiust vanadekoduni. Eestis ei tule ühtki sellist sotsiaal- või haridusühistut kõigi uute erakoolide kiuste meelde, pigem valitakse tegutsemiseks ikka tuttavam MTÜ või SA. Samas ei ole ühtki objektiivset takistust, miks sarnaselt kohalike äridega ei võiks just ka n-ö avalikud teenused ollagi kogukonna omanduses ja majandada. Kogukonna

Kõikvõimalikke sotsiaalteenuseid pakutakse maailmas edukalt ühistutena – lastehoiust vanadekoduni.

moodustab just ühine asjade ajamine, mitte üksnes enda hetkevajaduste rahuldamine.

Miks siis Eestis majanduslikku ühistegevust nõnda napilt jagub? Kapitalismi saabudes pidi igaüks enda eest väljas olema? Korteriühistutest on vaid halvad kogemused? Niisama vähe ettevõtlikkust?

Lihtsam on klient olla, usaldada rohkem kapitalisti kui ennast? Kes teab, õieti vahet polegi, aga usaldus tühjalt kohalt ei teki ka – peab proovima.

Olukorda püüab parandada õnneks uus põlvkond – ühistupanku rajab Tallinna rae kõrval parasjagu terve posu väga erineva taustaga inimesi ja Põhja-Tallinna luuakse niisugust kogukonnakooli, mis ei põhine ühelgi haridus- või usuliikumisel. Ehk veavad need nooremad aktivistid ka kogu valdkonna teadlikkuse ja tegususe uuele tasemele.

Kuigi uus valitsus lubab edendada ühistegevust eriti energia- ja metsavallas ning ettevõtluses üldisemalt, võime teiste riikide numbritest aastaid veel unistada. Kui hoomamatu tundub väide, et kuuendik maailma elanikest kuulub ühistutesse, on arusaadavam ehk, et Soome pangandusest kuulub ühistutele ligi pool, kindlustusest veel rohkem, kokku on ühistute omanikkliente Põhjamaades miljoneid. Prantsusmaal-Saksamaal vastavalt kümneid miljoneid.

Kodusemas mõotkavas on ehk kõnekas, et Jaan Tõnissoni aegadel kuulus ühistegevuskoja alla üle 300 000 liikme. Praegu saaksime selle numbri kokku ilmselt vaid koos korteriühistutega.

Artiklis on kasutatud andmeid Jaan Leetsarilt, kes juhib akadeemilise ühistegevuse seltsi.

Maria Derlõš

igas kohas on oma võlu,
Lasnamäe on minu kodu

MARIA DERLÕŠ (25) on silmapaistev linnaaktivist Lasnamäelt. Mis aasta vabaiühenduse tiitli pälvinud Lasnaidee eestvedajale korda läheb, uuris **IVAN LAVRENTJEV**.

Kes sa oled?

Ma olen noor Lasnamäelt pärit eestiväeline. Ei saa ju öelda, et ma olen ainult üks või teine – pole kumbki. Õpin EKAs urbanistika erialal, maastikuarhitektuuri bakalaureusekraadi sain Maaülikoolist – nii et Tartu elu sain ka kolme aasta vältel tunda. Pärast lõpetamist olen palju reisinud, elasin lühikest aega Berliinis ja Rotterdamis. Nüüd siis töötan Linnalaboris ...või noh, mis töötan, see on pigem elustiil kui töö.

Urbaniste, maastiku- ja muidu arhitekte on palju, aga mitte kõik ei jõua Linnalaborisse. Kuidas sina selleni jõudsid?

Mulle tundub, et paljude jaoks on urbanistika suhteliselt tundmatu mõiste. Tegemist on linnaplaneerimise teadusega väga laias tähenduses – see võib olla nii teoreetilisema kui ka praktilisema kallakuga. Linnalabor ühendabki mõlemad suunad. Ma ise olen pigem praktik. Mind ei huvita mitte niivõrd teha uurimust uurimuse pärast kuivõrd see, kuidas teooriaid võiks praktikas rakendada. Minu jaoks ühendab Linnalabor väga olulisi aspekte: erialane vaheldusrikas töö, korralduslik sebmistöö ja palju tegutsemisvabadust.

Tean, et elad praegu Lasnamäel – see pole vist väga levinud praktika, et Tartust või Berliinist tagasi Lasnamäele pöördutaks.

Ma pole seda planeerinud! Tahtsin Hollandisse magistriõppesse minna – aga juhtus nii, et läksin hoopis EKAsse ja kohtusin praeguse elukaaslasega. Elu ise korraldas ennast.

Ja siis tuli Lasnaidee?

Suure tänu võlgname Teele Pehkile, kes selle algatas. Tallinna asumiseltside võimustamise Linnaidee-nimelise algatuse käigus selgus, et kogu pealinn on aktiivsete seltsidega enam-vähem kaetud, välja arvatud “mäed” – Lasna-, Musta- ja Õismäe. Sellest kasvas välja Lasnaidee. Plaan oli uurida, kas ja kuidas võiks kogukondlikkus toimida ka Lasnamäel, millised on põhjused, et siiani pole sinna midagi tekkinud. Kas see tuleneb sellest, et ehitatud keskkond pärsib seda kuidagi, või inimeste enda passiivsusest ja vähesest teadlikkusest?

Peterburis ja Lätis on ka paneelmajade

piirkondades kogukonna ilminguid – aga tegemist pole suurema liikumise, vaid pigem konkreetsete aktsioonidega. Me küll ei teadvusta, et tegelikult võib ka korteriühistuid pidada väikesteks kogukonna rakukesteks.

Jah, aga need tegelevad ju pigem korralduslike asjadega.

Teine suhtumine algab siis, kui on vähemalt üks inimene, kes mõtleb, et tahaks näha midagi, mida pole, ja teeb selle ise ära või hakkab selleks teistega suhtlema. Tegelikult teevad ühe maja inimesed juba praegu koostööd, et võtta vastu ühiseid otsuseid, kuidas korraldada ühist hoovi, kas peaks laiendama parklat või hoopis ehitama mänguväljaku. On väga häid näiteid, kus korteriühistud on astunud pelgalt kohustuslikust korralduslikust tööst sammu edasi, näiteks teevad laupäevakuid, koristustalguid, kaunistavad oma majaesist ja trepikoda.

Oma elukeskkonna parandamine on niivõrd universaalne probleem, et ühendab inimesi sõltumata rahvusest, keelest ja taustast.

Paljud vabaiühendused pelgavad laiendada oma tegevust piirkondadesse, mille elanikkond on valdavalt venekeelne. Kuidas teil Lasnaidees eri rahvused esindatud on?

Oleme saanud palju meedia tähelepanu muu hulgas ka sellepärast, et Lasnamäel ei juleta või ei taheta midagi teha. Lasnaidees nähakse justkui integratsiooniprojekti, aga see ei ole üldse eesmärk. See on midagi loomulikku, mis käib sellega kaasas. Oma elukeskkonna parandamine on niivõrd universaalne probleem, et ühendab inimesi sõltumata rahvusest, keelest ja taustast. Tahe on see, mis ühendab. Meil on eesti ja vene juurtega inimesi pooleks ning kõiki ühendab see, et nad on Lasnamäelt pärit või Lasnamäega tihedalt seotud. Tüüpprojekti tõttu on näiteks parkimisega seonduv Koorti tänaval samamoodi probleemiks kui Vikerlase tänaval – see ongi ühenduslüli.

Hiljuti pälvis Lasnaidee aasta vabaiühenduse tiitli. Au ja preemiaga kaasneb vastutus. Mis plaanid teil käesolevaks aastaks on?

Kõige kindlam plaan on see, et jätkame traditsiooni ja korraldame taas LasnaPiknikku. Selle ajal teeme näiteks minimessi, kus tutvustame keldripoodide väikeettevõtteid. Lasnamäe arengukavas ei ole üldse räägitud väikeettevõtlusest, mida on Lasnamäel ometi väga palju. Needsamad keldripood on ju kohalikud ettevõtted, vaevalt et keegi pendeldab iga päev Mustamäelt Lasnamäele, et oma poodi pidada.

On terve rida teemasid, millega tahaks tegelda – väikeettevõtluse väärtustamine, kergliiklusteede loobimine, kogukonna arendamine – ja mida saame tänu preemiale veelgi jõulisemalt tõstatama hakata. Tahame võimustada elanikke aktiivsemalt oma ümbruskonda tähele panema ja reageerima ühe kaardirakenduse abil, millega saab teada anda ka mõnest probleemist – olgu selleks teeauk või ebapiisav valgustus või tähelepanek, et see on kuritegevusega koht, või mõni ettepanek. Iga kuu peaks linnaosavalitsuse ametnik neid asju kommenteerima. Need tunduvad kõik pisiasjad, aga ma arvan, et ühenduse tõestamise küsimus polegi ainult selle, vaid pigem mitme aasta küsimus.

Mis loom see teie piknik üldse on?

Otsustasime teha ürituse formaadis, mis ei vaja suurt rahastust ega korraldamist. Suuresti kahe inimese poolt kahe nädalaga korraldatud LasnaPiknik sai palju tähelepanu ja oli väga mõnus. Sel aastal tuleb see taas – juunikuus ja veidi suuremas mahus. Eelmisel korral tegime lühikese arutelu, kuidas olla proaktiivne elanik – ka seekord tuleb arutelu mõnel põletaval teemal, näiteks sellest, mis saab tühermaadest. Paljud elanikud arvavad, et keegi ei mõtle nende peale, aga tegelikult on paljud neist täis planeeritud. Aga inimesed ei tea sellest.

Kas linn ei teavita?

Linna arvates on nad teavitanud: kõik info on avalikult saadaval, planeeringute registris jne.

Kas lasnamäelaste käest on küsitud, kui palju selliseid on, kes tahaks oma kodu kõrval golfi mängida, kui praegusele tühermaale

on golfiväljak planeeritud?

Minu käest pole küll küsitud. Ei tea, paljud peavad seda vajalikuks investeeringuks. Golfiväljak tundub seal väga veider, ka muudel linnaehituslikel põhjustel. Seepärast ongi vaja sellist arutelu, et inimesed teaksid, mis toimub. Peab rääkima ka kergliiklusteedest: kuivõrd on meil võimalik jalgrattaga või jalgsi liigelda. Ühendus kesklinnaga on tegelikult kohutav. Meil on muidugi väga äge Laagna tee – aga see on ju ainult bussidele ja autodele. Seetõttu teemegi LasnaPikniku ajal aruteluringi, kuhu tahaks ka linnaosavalitsusest inimesi kutsuda.

Arutada võib ju ikka – aga kas linnavõimud võtavad inimeste ettepanekuid ka kuulda?

Ma ei saa tagada, kas võetakse kuulda või mitte. Aga kui töötati välja Lasnamäe uut arengukava, saatsime kümneleheküljelise ettepanekute nimekirja ja kohtusime ametnikega enda algatusel. Meile öeldi, et osa meie mõtetest võeti arvesse ja täiendati arengukava. Aga siiani pole ma vastust saanud, mis asju täpselt arengukavva võeti.

Hea üllatus oli see, et dokumendis on palju räägitud kodanikuühiskonnast ja elanike kaasamisest. Ehk kodanike aktiivsus ja kaasatus peab kasvama, aga pole üldse kirjas, kuidas kavatsetakse seda saavutada. Sisuliselt väljendub kaasamine selles, et “me teavitame inimesi” väikses kirjas või räägitakse tagantjärele, mida on otsustatud – formaalselt on kaasamine tehtud. Püüdsime linnaosavalitsusele seletada, et nad peavad ise looma rohkem võimalusi ja seletama inimestele, kuidas nood saavad osaleda otsuste tegemises. Aga linnaosavalitsus on seisukohal, et kõik on tehtud ja inimesed ise peavad olema aktiivsed ja leidma need võimalused.

Kui palju seda n-ö tavalisele inimesele üldse korda minema, mis tema ümber toimub?

Oma elukeskkonnast võiks ikka hoolida, aga kõik inimesed ei peagi olema jube aktiivsed, see on ka *fine*. Minu arust näitab aktiivsust ka see, kui on grupp inimesi, kes hoolivad konkreetsest asjast – ja ülejäänud toetavad passiivselt. Küll aga on omavalitsuse elementaarne ülesanne teha paremat teavitustööd ja pakkuda inimestele võimalusi otsustamises osaleda.

Kui rääkisime, et puudub hea ühendus

kesklinnaga kergliiklusteid pidi, vastati, et pole probleemi, saad ju ringiga minna, alati ei peagi otse saama. Minu jaoks on imelik – kuidas saab seada eesmärgiks rohelist ja tervislikku eluviisi, samal ajal paludes inimestel liikuda jalgrattaga mööda ebameeldivat ja tihti peale ohtlikku keskkonda? Need lahknevused ei tulene sellest, et ametnikud oleks pahatahtlikud, vaid lihtsalt mõistmatusest. Arusaamine tuleb loodetavasti ajaga.

Ma ei mõelnud sellistes “kole-ilus” kategooriates ja oli väga ebameeldiv kuulda, kuidas keegi ütleb minu kodu kohta, et see on kole.

Lasnaidee sai mullu ohtralt meediakajastust ja sellest kostis läbi, et Lasnamäe on äge. See tundub olevat uus sõnum – siit ka küsimus: kas ja miks Lasnamäe on äge?

Meil oli sellega seoses kaks suunda: ärgitada lasnamäelasi aktiivsusele ühistgevuste kaudu ja sellega parendada Lasnamäe kuvandit teiste linlaste silmis. Mäletan muide hästi hetke, kui ma esimest korda solvasin, kui keegi ütles halvasti Lasnamäe kohta, see oli gümnaasiumis. Tegemist oli mu klassiõega, kes võrdles Lasnamäed Kalamaja või Pelgulinna ja kasutas hästi subjektiivset omadussõna “kole”. Mina polnud tookord kunagi mõelnudki, et Lasnamäe oleks kohutav või kole – Lasnamäe on olnud minu kodu. Ma ei mõelnud sellistes “kole-ilus” kategooriates ja oli väga ebameeldiv kuulda, kuidas keegi ütleb minu kodu kohta, et see on kole. Vahet ei ole, milline see on, see on minu kodu. Lisaks nostalgilisele elemendile ütles, et igas kohas on oma võlu.

Milles see võlu seisneb?

Seda ei saa iseloomustada. Minul seondub sellega palju mälestusi ja võin öelda, et iga maja on omamoodi – eristan neid värvi järgi, võin öelda, et selles hoovis oli selline asi ja teises teistsugune. Mulle tundub, et meie lapsepõlves oli rohkem õues elamist kui praegu. Aga võib-olla on see lihtsalt demograafiline muutus.

Kui sa ise lapsed saad – kas jääd nendega Lasnamäele?

Ma ei hakka kolima ainult seepärast, et Lasnamäel justkui oleks midagi viga. Mulle tundub Lasnamäe ägedana seetõttu, et seal on kõik need asjad olemas, mida ma hindan ja mis minu kiire eluviisiga kokku sobivad: saan kiiresti ühistranspordiga kesklinna, kõik sušid ja pitsad saan kiiresti tellitud. Aga ei saa välistada, et ühel hetkel on mul kolm last ja koer ning vajame maja, kuna lihtsalt ei mahu siia ära. Paljude inimeste jaoks on Lasnamäele kolimine või jäämine väga pragmaatiline otsus. See võib paljudele väga naljakas olla – aga mina urbanistina pean Lasnamäed väga loogiliseks, mitte mingiks labürindiks. See ei ole betoon džungel. Kõik majad on ühtemoodi, aga mikrotasandil on nad kõik erinevad – keldripoodide olemasolu, rõdude, värvide või soojustuse poolest. Kui selles võtmes mõelda, siis Lasnamäel on tohutult palju isikupära. Ka tühermaades on midagi romantilist – see kõik on läbi põimunud nii füüsilise kui ka sotsiaalse keskkonnaga.

Kas Lasnamäe võiks olla omaette linn?

Lasnamäel on kindlasti välja kujunenud oma tugev identiteet, kuid eraldi linnana ma seda ei näe. Esiteks oleks see väga ohtlik, sest suureneks sotsiaalne segregatsioon. Teiseks ei näe ma selleks üldse põhjust. Lasnamäel on väga palju tegevust, aga inimesed jätkaks ikka kesklinnas käimist. Näiteks pole mul võimalust piisavalt alternatiivse või üldse kultuuri tarbimiseks: pole muuseumi, selliseid klubisid, kuhu tahaks minna.

Mida peaks tegema ja kuhu minema inimene, kes pole ammu või üldse kunagi Lasnamäel käinud?

Lasnamäe on tüüpiline projekt ehk see reprodutseerib ennast igas asumis. Soovitaks võtta jalgratas ja teha tiir peale. Võib minna ükskõik mis trepikotta või hoovi ja igas kohas võib näha midagi sellist, mida ei näe teises. Ei saa ju Kalamaja puhul öelda, et vot just seda majanurka peab nägema. Lasnamäe on üks kindel miljöö. Laagna kanalit näha ja ühel sillal ära käia on kohustuslik. Mõnda turgu võiks külastada – näiteks Laagna keskust.

Mõni lokaal ka?

Minu lemmik on korea restoran nimega Annön (Kalevipoja põik 10 – toim.).

See on tõesti üks pärl. Seal on väga head ja odavad söögid. Viime sinna alati [Linnalabori korraldatud] linnaretkedest osavõtjaid, kõik on väga rahul.

Mille üle välismaalased imestavad, kui Lasnamäele satuvad?

Soomlased ütlesid, et Lasnamäed kuvatakse betoondžunglina, aga tegelikult siin on ju väga palju rohelust. Kuna käisime ka mööda tühermaid, jäi neile mulje, et siin on ka palju õhku ja avarust. Üks küllaline Peterburist tõi hoopis seda välja, et see keskkond on väga inimesekeskne. Kõik sõltub vaatevinklist – suurlinnade paneellinnakud on eriti tihedad ja eriti kõrgete paneelmajadega. Lasnamäe kuvand muutub ja see on inimeste jaoks normaalne keskkond.

Kas Lasnamäe suurim utoopia ehk tramm peaks ka ükspäev kanalisisse (Laagna tee nimetus rahvakeeli – toim.) tulema?

Võin urbanisti ja linnaplaneerijana rän-

galt eksida, aga mulle tundub, et tramm ei ole siin üldse vajalik, see on tohutult investeeringuid nõudev õnnetu projekt. Praegune bussühendus on päris hea. Mulle tundub, et võiks teha hoopis muud – sinna keskele võiks rajada ratta(kiir)tee. Seda saaks ka suhteliselt kergesti korraldada ning ühendus oleks kiire ja mugav.

Mulle tundub, et tramm ei ole siin üldse vajalik, see on tohutult investeeringuid nõudev õnnetu projekt.

Kui arhitektid aastaid tagasi Lasnamäed planeerisid, pidi siin nende nägemuse kohaselt olema teid ja ehitisi, mida pole valmis saadud, küll aga on uued kaubanduskeskused

ja kirik. Kuidas arvad, milline näeb Lasnamäe välja 20 aasta pärast?

Hästi palju Maximaid (naerab). Plaane koostatakse nii umbes viieks aastaks. Aga kui mõelda sellele, mis ta võiks olla... Kindlasti võiks olla mitmekesisem ning väärtustada ja võimendada neid asju, mis on Lasnamäel positiivsed. Tihedalt koos elamist tuleb ära kasutada. Väikeettevõtted on tugevamad. Maximate ehitamise kõrval võiks olla väikeettevõtete toetus. Lasnamäel on rohkem transpordiühendusi linnaosa sees. On olemas kvaliteetne avalik ruum, kuhu ma oma lastega lähen. On kohti, mis mind tõmbavad ja pakuvad tegevust – et saaks kasvõi kinno minna. Sõpradega kokkusaamiseks oleks ägedaid restorane ja kohvikuid ning minu maja keldris oleks pagariäri. Lasnamäe peab olema noorte jaoks atraktiivne mitte elamispinna madala hinna tõttu, vaid seepärast, et seal on tõesti äge olla. Veel tahaks, et inimeste motivatsioon midagi ära teha ei kaoks ära esimese klikiga Tallinna (väga ebamugaval) kodulehel.

Hea kodanikuna Myanmaris

Fotod: Kair Käsper

Myanmar, salapära ja suletuse poolest veel paar aastat tagasi Põhja-Korea järel teist kohta hoidnud riik, on muutunud turistide paradiisiks, kus saab näha vana tsivilisatsiooni ja nautida looduse ilu ning kus kodanikuühendused valitsuse kiuste areneda ja kasvada mähisevad. **KRISTINA MÄND** käis Mondo vabatahtlikuna Myanmaris abiks organisatsioonil, kes külalapsi kooli aitab, ning kirjutab nii enda tööst kui ka riigi kodanikuühiskonnast.

Myanmar on praegu tõeline paradiis nii välisrahastajatele kui ka vabatahtlikku tööd otsivatele inimestele. Ainuüksi Reliefweb.int kodulehel on Myanmaris all väljas üle 41 töökoha ja vabatahtliku võimaluse. MTÜ Mondo saadab meie välisministeeriumi toel vabatahtlikke appi organisatsioonile nimega Rural Development Foundation of Shan State (RDFSS). Sellepärast olin seal aasta alguses kaks kuud ka mina.

RDFSS on šani osariigi kohaliku arengu organisatsioon, mis tegeleb koolivõrgu arendamisega ning šanikeelse alghariduse pakkumisega kõrvalistes külakogukondades Põhja-Šani aladel. Nad ehitavad koole, koolitavad õpetajad ning töötavad kohaliku kogukonnaga, et need omakorda toetaksid õpetajaid palgafondi ning elukoha kaudu ning saadaksid oma lapsed kooli. Suur mure

on, et vanemad võtavad majanduslikel põhjustel lapsed koolist ära pärast viiendat klassi, kui algtasemel lugemine, kirjutamine ja arvutamine on selgeks saanud.

Põhjus, miks RDFSS oma tööd teeb, peaks olema eestlastele südamelähedane. Myanmar ei ole ühe rahvusega riik: 51 miljonist elanikust umbkaudu 69% on birmalased ehk bamarid, 8,5% šanid, 6,2% karenid, 2,2% tšinid, 4,5% arakanid ja lisaks veel katšinid, monid, hiinlased, hindud, taid, bengalid. Ametlik kooliharidus on aga ainult birmakeelne. Nagu kirjutab Mondo abitaotluses välisministeeriumile: “Birma keskvalitsus on haridussüsteemi ning tervishoiusüsteemi arendamisel keskendunud just riigi keskaladel elavate bamarite kogukondadele, jättes nii hariduseta kui ka tervishoiuteenusteta riigi piirialadel elavad vähemus-

rahvused, kellest kõige õnnetumas seisus on külakogukonnad.”

RDFSS on innovaatiline, avatud ja asjalik ühendus, mis Myanmaris olukorda arvestades on ime. Selle põhjuseks on liider, Naw Kham—endine munk ja palju lugenud inimene, kes on oma südameasjaks võtnud korraldada lastele šanikeelset algharidust, harida õpetajaid ning pakkuda noortele šanidele edasiõppimise ja enesetäiendamise võimalusi.

Minu ülesanne on tegeleda RDFSSi arendamise jaoks analüüsi ja soovitude koostamisega ning korjata oma suurest kogemustepagasist EMSLi arenguprogrammi juhina neile sobivaid töövahendeid ja juhendeid. Mitme arenguvajaduse poolest sarnaneb RDFSS paljude eesti ühendustega: üks me kõik vaevle liikmetega, nõukogudega, juhatustega, eelarvetega, finantsjuhtimisega, vanadest ja armsatest tegevustest loobumise või vabatahtlike oskusliku kasutamise. Õnneks on RDFSSi juhi Naw Khami puhul tegemist ennast pidevalt täiendava inimesega ning olen veendunud, et meie ühised jõupingutused ja soovitud satuvad viljakale pinnasele.

Loe Kristina ja teiste Mondo prii-
tahtlike tööst Myanmaris siit:
medium.com/karmaretk-birmas

Tahad ka panustada?

Kui kellelgi on huvi ise midagi Myanmaris teha, siis võimalusi on mitu.

Panusta rahaliselt. Teretulnud on iga euro, sest sel on siin kordi suurem väärtus kui Eestis, näiteks õpetaja keskmine kuupalk on u 80 000 kätti ehk 64 eurot. Raha on võimalik kanda otse Mondole.

Saaja nimi: MTÜ Mondo

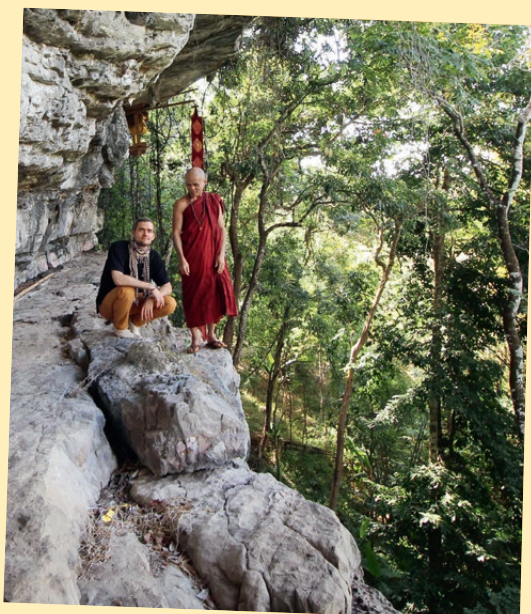
Arve nr: EE491010220099409013

Selgitus: Myanmaris toetuseks

Kandideeri ise vabatahtlikuks Myanmaris.

Jälgi www.mondo.org.ee või otsi sobiv võimalus reliefweb.int.

Reisi niisama Myanmaris. Avasta kohti, kus eestlasi või turiste pole kunagi varem käinud. Proovi reisides jätta oma raha just kohalikele, mitte toetada keskvalitsust ja eliiti. Näiteks väikestes paikades läheb pea kõik öömajade ja toidukohtade raha kohalikele.

Myanmari kodanikuühiskonnast

Kolmanda sektori ja kodanikuühiskonna areng Myanmaris on olnud vaevaline. Aastakümneid kestnud sõjaväeline riigikord hävitas kodanikuühiskonna ja takistas eestkostekoorganisatsioonide arengut. 1988. aastal võttis valitsus vastu seaduse, mis lubas küll organisatsioonide loomise, kuid keeld püsis eestkostega tegelevatele ühendustele.

Enne 2008. aastat eksisteerisid Myanmaris ametlikult riiklikult tunnustatud (ja sageli ka riigi loodud) kodanikuühendused ning sadu kohalikul tasandil toimetavaid ühendusi, kellel puudus riiklik tegevusluba ning kes toimetasid (pool)salaja, kuid tegelesid eluliselt oluliste küsimustega, nagu tervishoid, haridus, eestkostete, kogukondade võimustamine, keskkond jne. Palju oli usulisi ühendusi ja Birmas tegutses ka ligi 50 rahvusvahelist organisatsiooni, kelle tegevust piirati.

Pärast orkaan Nagrise laastamistööd 2008. aastal keelas riigi valitsus rahvusvahelistel organisatsioonidel abitöödele tulla, nii pidid tuhanded kohalikud ise jõud koondama ja kaasmaalastele appi minema. Looduse pealesunnitud organiseerumine ja omavaheline koostöö on seitsaati jätkunud. Nüüd lubab valitsus tegutseda ja rahastust saada ka registreerimata gruppidel ja organisatsioonidel, mis on oluline, sest ühenduse registreerimine võib Myanmaris aega võtta... paar aastat. Aga – tegutseda lastakse nendel, kes ei kujuta võimule ohtu. Oluline on grupi või organisatsiooni läbisaamine kohalike võimuesindajatega ja kadunud pole ka “kingituste” tegemise tava. On ka gruppe, kelle tegevust valitsus ei toeta ja kellele rahastuse andmine ei ole lubatud, ning rahvusvahelised organisatsioonid, kes nendega koostööd teevad, riskivad oma litsentsi kaotamisega ja riigist väljasaatmisega.

Kodanikuühenduste foorum juhtis tähelepanu puudustele

14.–16. oktoobrini 2014 toimus Myanmaris kodanikuühenduste foorum. 650 inimest 257 ühendusest ja võrgustikust üle Myanmaris arutlesid kodanikuühiskonna tuleviku ja kuue suure teema üle: (1) seadusandlik reform ning rahu ja konflikt; (2) meedia; (3) vihakõne ja vägivald; (4) parlament, valitsus ja vastutavus; (5) majandusreformid ja välisinvesteeringud ning (6) rahvusvahelise kogukonna roll ja sekkumine. Leiti, et hoolimata teatud arengust on muutused liiga aeglased ja mõnel juhul ka negatiivsed. Peamisteks etteheideteks oli muutuste protsessi

väike läbipaistvus ja avatus ning demokraatlike opositsioonijõudude, etniliste gruppide ja kodanikuühiskonna kaasamata jätmine.

Foorumil nenditi, et Myanmaris majanduse liberaliseerimine puuduliku seadusandliku raamistikuga kontekstis on kaasa toonud negatiivse keskkonna- ja sotsiaalse mõju – suurem osa riigist elab endiselt vaesuses ja muutustest on kasu saanud ainult väike grupp valitsuse ja armee seotud ärimehi. Maaomandit ja investeeringuid puudutavate seaduste puudumine on kaasa toonud maa konfiskeerimise ja ulatuslike äriprojektide algatamise, seejuures inimesi aruteldesse kaasamata.

Nii rahumeelse kogunemise seaduse § 18 kui ka tööseadused, haridusseadused ning inimõigusi puudutavad seadused toovad aga endaga kaasa piiranguid soolisele võrdõiguslikkusele ja usulisele vabadusele ega kaitse inimõigusi. Taas jäid asjaomased ühendused nende koostamisse kaasamata.

Ühendused leidsid, et liiga vähe on tehtud tõeliselt demokraatlike süsteemide loomiseks, samas on kodanikuühiskonda rõhuvate tegevuste arv kasvanud. Näiteks on vahistatud ajakirjanike kriminaalsüüdistuste alusel; tegelik põhjus on aga sõnavabaduse piiramine. Paljud poliitvangid on küll vabastatud, aga mitu on endiselt trellide taga ja uusi juhtumeid tuleb juurde.

Eriti murelikuks tegi ühendusi vihakõne levik ning etniliste ja usuliste konfliktide õhutamine. Seoses rahvusvahelise kogukonnaga aga leidsid ühendused, kuigi tugi on olnud oluline ja just rahvusvahelised ühendused on panustanud korralikult rahuprotsessi, sotsiaalsesse turvalisusse ja arengusse, on see liialt keskendunud suurlinna Yangoni ning äärealade jaoks on kasutegur jäänud väga väikeseks. Loomulikult heidavad nad ette ka rahvusvaheliste organisatsioonide suutmatust oma tegevusi ja agendat koordineerida – aga see on üks arengukoostöö vanimaid ja suurimaid probleeme.

Julged sõnad ja julged inimesed esinesid avalikult ja koostasid nii tegevuskava endile kui ka pöördumised Myanmaris valitsuse, rahvusvahelise kogukonna, rahvusvaheliste ühenduste ja ÜRO poole. Ühendustele, kes teistest riikidest siia tegutsema tulevad, oli kõige olulisem palve hoiduda konfliktide tekitamisest eri rahvusgruppide vahel, respektida avatust ja võrdset kohtlemist ning kohalike ühenduste ja asjatundjate teadmisi ning eelkõige toetada neid protsesse, millega kohalikud ühendused juba tegelevad.

Koos valimisreklaamidega on viimase kuue aasta jooksul avalikkuse ette jõudnud hea valimistava valvurid. Valvurite tegevust koordineerinud **ANDREI LIIMETS** uuris algatusega kokkupuutunud inimestelt, kas nende tööst midagi kasu ka on olnud.

“Mis need valimiskampaaniad teie asi on?”

Mis mõttes vabaühendused ei aja ainult MTÜde asja, vaid esitavad valimiste kohta nõudmisi? Võimatu on tagantjärele öelda, mitu kandidaati heast valimistavast kuuldes nõnda reageerinud on, kuid 2009. aastal sündinud dokumendi esimeste sammude vastuvõttu iseloomustas see küll.

Meenutuseks – hea valimistava sündis ühes Allar Jõksi jõudmisega EMSLi nõukogusse. Õiguskantsleri ametikohal lõpetanud Jõks tundis, et liiga sageli mängitakse lubatu piiridel, sageli üle nende. Otsinud mõnda aega viisi ebaeetilisele käitumisele teravamalt tähelepanu juhtida, leidis ta selle EMSList. Nõnda pandi mitme organisatsiooni ühistööna kokku hea valimistava, vaieldi käitumisnormid parlamendierakondadega läbi ning saadi kõik peale ühe (arvake, kelle) alla kirjutama.

Alguses blogi, siis üha suurenev seltskond vabatahtlikke hea valimistava valvureid, pidevad kommentaarid meedias, viimastel aastatel oma nurk ERRi valimisportaal ja iganädalased ülesastumised “Ringvaates” – pole liig väita, et valvuritest on kujunenud iga tiiruga üha kõlavam kaubamärk. Eesmärk pole aga olnud tunnus, vaid viisakad kampaaniad. Kuus aastat ja viis valimistsükli hiljem on valvurite avaliku vile tuules paslik küsida, kas heast valimistavast ka mingit tulu olnud on.

Mõjuagentide salaselts

Neli korda valvurite tegevust koordineerinud ja ühe korra ise valvurina kaasalöönud Urmo Kübar nendib, et iseloomulik reaktsioon valvurite koostatud valimiste hea tava rikkumise “autahvlile” sattumisele on algusest peale olnud valvurite süüdistamine ebaõigluses ja konkurentide teenimises.

Käitumisnormid vaieldi parlamendierakondadega läbi ning saadi kõik peale ühe (arvake, kelle!) alla kirjutama.

Positiivsele poolele jäävad viimastel aastatel sagenenud ennetavad küsimused kandidaatidelt, kuidas üht või teist asja kampaanias valimistava seisukohast õigesti teha. Ka sel aastal pöörduti Kübara poole mitu korda, ehkki EMSLi eksjuht viibis esmakordselt valvamistööst eemal, koguni teisel mandril. Distsantsilt on ta hinnangutes üsna leebe, pidades sotsiaalmeedia põhjal möödunud kampaaniat varasemast sisukamaks, viisakamaks,

meedia ja vabaühenduste nõudlikkust suuremaks.

Haruldane võimalus nii valvuri kui ka valvatava kingades viibida on olnud Sergei Metlevil, kes leidis veebruaris Vabaerakonna kandidaadina tee valvurite autahvlile oma “mõjuagentide neutraliseerija” videoga. Viimase kuue aasta lõikes hindab Metlev kampaaniate vastavust heale valimistavale püsivalt kehvaks, kuid tema häälede sugeneb kriitiline noot ka valvurite tegevust kommenteerides: “Kandidaatidel on õigus sõnavabadusele, õigus oma arvamusi põhjendada, sealhulgas ohtudele tähelepanu suunata. Kellegi patude väljatoomine on osa demokraatlikust võitlusest.”

“Valvuri nahas ma end nii ei tundnud, aga valvurite liigne aktiivsus tekitab arusaama, et tegu on mõjutustegevuse või tsensuuriga. Mõne kandidaadi jaoks on autahvlile jõudmine katastroof. Nad närveerivad isegi liialt, aga see pole maailma lõpp. Tegemine on hinnanguga, mida võib mitmeti tõlgendada,” mõtiskleb Metlev. Kas ka oma klippi valmistades arvestas ta võimaliku autahvlile sattumisega? Tollega tõusis ta nimelt valvurite iganädalase autahvli teisele kohale. Metlev kinnitab, et ühegi kampaaniaotsuse puhul polnud mängus arvestust, kas see jõuab autahvlile, esmaseks sooviks oli ikkagi jõudmine valijateni.

Leia 10 erinevust: Reformierakonna ja IRLi valimisreklaamid 2014. aastast.

Kindlalt edasi

Hea valimistava kolapinna mõttes olid murranguliseks 2011. aasta Riigikogu valimised. “Siis lisandus suurem punt valvureid, alustasime meelelahutuslikumate edetabelite koostamist. Erakonnad ise märkasid meie tegevust. Teadvustati, et rikkumised lähevad suure kella külge, et neist räägitakse,” meenutab Urmo Kübar. “Kirjutatakse artikkel, tuuakse autahvil välj ja siis valimisi kokku võttes uuesti. Valvurid püüdsid muuta rikkumise hinna nii kõrgeks, et rikkuja jaoks on mõistlikum sellest hoiduda. 2013. aastaks ehku peale rikkumisi enam ei juhtunud, alles on jäänud suured ja nahaalsed asjad.”

Marek Reinaasi, kunagist valvurite esindusnägu, tõmbas valvurirolli poole see, et poliitiline reklaam pole reklaamiseadusega reguleeritud. “Alguses puudus tugev kommunikatsioon ja väljund, et info jõuaks ühiskonnani. Tegime ajurünnaku ja jõudsime järeldusele, et peame panema oma töö meedia jaoks lihtsasti tarbitavasse formaati,” meenutab Reinaas. Tema hinnangul olid rikkumised valvurite algusajal jõhkramad ja neid oli rohkem.

Palavad tervitused saadab Reinaas Rainer Vakrale, kes eelmistel Riigikogu valimistel mitu korda autahvilil figureeris. Ette heideti talle neidsamu suuri ja nahaalseid asju ehk avalike vahendite väärkasutamist

– näiteks linnaosa raha eest oma fotoga lendlehe trükkimist valimiste eel. Samaga on Keskerakond vallutanud mitme autahvli kõrgemaid kohti. Erakond on vastanud laitmisele viitega, et seaduste kõrvale pole sellist algatust vaja. Avaliku raha patsamise patust priid pole siiski ka teised ning suurimat pindu valvurite silmas, Keskerakonda, pole pidev autahvli häbiposti jõudmine aastast aastasse mõjutanud.

Ka vahepeal erakonda vahetanud Vakra ei näe endal tagantjärele süüd. Toonane Nõmme abilinnapea kinnitab, et üks tema

Ühes tavaga on kampaaniakultuur oluliselt paranenud, põhjusena osutatakse paljude nähtuste koosmõjule.

hingele pandud pattudest, eakate teatrisse viimine, polnud hea valimistava kuidagi vastuolus ning sarnane traditsioon on olnud nii enne kui pärast tema meediasse jõudmist.

“Ei saa öelda, et ma midagi teistmoodi teeks, see on südametunnistuse küsimus,”

vastab Vakra küsimusele, kas hea valimistava on sundinud käitumist kohandama. “Hea, et neid, kel südametunnistust pole, välja tuuakse.”

Valimistrendide koha pealt nõustub ta Metleviga, et suures osas pole midagi muutunud. “Need, kes on olnud valamängijad, on hullemaks läinud. Pole varem nii palju sodi näinud,” ei jäta Vakra kasutamata võimalust heita lühikese vestluse jooksul mitut kriitikanoolt endise koduerakonna poole. Linna rahaga tehtud valimiskampaaniast on erakonnal tema sõnul võita rohkem kui kaotada. “Mingi osa valijate jaoks on valimistaval kindlasti roll, aga see osa, kes jälgivad ja huvituvad, on kahjuks väiksem. Lõppkokkuvõttes on massiivne linna rahade eest tehtud kampaania suurema väärtusega kui kuskil uudisnupukeses ilmunud kehv hinnang.”

Enamik valvureid jääb hea valimistava mõju hinnates siiski positiivsemaks. Ühes tavaga on kampaaniakultuur oluliselt paranenud, põhjusena osutatakse paljude nähtuste koosmõjule.

“Ei usu, et tava ise midagi muudab,” kommenteerib Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistuse juhataja Toomas Mattson. “Näpuga viibutamisel on aga eriti kohalike poliitikute tasandil mõju küll, ei taheta sattuda mingisse üle-eestilisse tabelisse. Ülaots järgib mingeid muid reegleid

– et ei tekiks negatiivset fooni. Hea tava jälgimisest on selles osas muidugi kasu, aga see pole peamine. Keskerakonnal seevastu on täiesti ükskõik, kuna nad teavad, et nende valijate silmis ei mõjuta valimistava midagi. Pigem toetab nende müüti, et igalt poolt rünnatakse.”

Teiste erakondade õppimisvõime asjus on valvurid lootusrikkamad. “Erakonnad jälgivad häbipostistatud reklaame väga suure tähelepanuga. See pole nii, et suva, mis meist räägitakse,” kinnitab Reinaas.

Urmo Kübar loetleb tegureid, mis erakondade käitumist aegamööda mõjutavad: “Traditsioonilisest meediatööst teevad suure osa vabariiklased: Praxis töötas programmidega rohkem kui ajakirjanikud, Väitlusselts kommenteeris debatte.” Kübar usub, et kõik rikkumised ei pruugi tulla pahatahtlikkusest. “Ilmselt on kampaaniategijad siirad, küsides, mis selles siis valesti on, kui Savisaar ja Putin postril suudlema panna. Äkki see on tõesti parim, millega nad oskavad seda teemat käsitleda. Samal ajal avaldas Väitlusselts Savisaare Moskva-kõne fakti-kontrolli, mis oli oluliselt veenvam ja põnevam materjal.”

Teeme teisiti?

Nii valvurite töö mõju kui ka mõju piire ilmestavad hästi ka viimased valimised. Mitmel nädalal nappis tava seisukohast taunitavaid olukordi, kampaaniaperioodi jooksul kordusid aga ühed ja samad avaliku raha varastamise juhtumid. Samal ajal jõudis valvurite postkasti hulgaliselt solvunud kirju, milles kaevati igasuguse valimisreklaami peale.

“Paljud valijad ei saa aru, mis on hea valimistava,” tõdeb politoloog Mari-Liis Jakobson. “Palju on sellist tagasisidet, et keegi tegi midagi, mis mulle ei meeldi, ja miks valvurid midagi ette ei võta. See on kindlasti ka tagasiside kampaania tegijale, et kampaaniat üle kaevatakse.”

Hea valimistava mõju hindab ta mitmepidiseks. “Tava ja selle kommunikatsioonimeetodid on avalikkuses on mängureeglid, mis demokraatias võiksid olla, avalikkusele palju selgemaks teinud. Erakonnad on samas aru saanud, et pahategudega jõutakse meediasse, mis ärritab ehk vastaseid, kuid kinnitab oma valijaid.”

Sergei Metlev soovib vältida autahvli devalveerimist. “Selle toob kaasa mõningane ülereageerimine, soov olla moraalne

Kõige kõrgema hinde / suurema laetuse (4,7/5) on valvuritelt pälvitud Priit Kutseri vastuoluline tviti 2011. aastast.

majakas.” Samas ei näe ta ühtki argumenti, miks valimistavast loobuda. “Isiklikult olen valvureid usaldanud ja usaldan siamaani. Pole põhjust öelda, et keegi oleks poliitiliselt kallutatud. Tuleb reageerida, kui asi on reageerimist väärt.”

Valvurite tagasisaateid läbib kaks mõtteniiti. Ühelt poolt on olukord väiksemate rikkumiste poolel paranenud ja valvurite jaoks tekkinud risk pisemaid aspekte üle võimendada, teisalt pole suudetud

ei tohiks kõrvuti sattuda.”

Jakobson juhib tähelepanu nii tabeldamise keerukusele kui ka vajadusele valvurite seltskonda võimalikult mitmekesisena hoida. “Käesoleval aastal olid kõik emantsipatoorsed liberaalid ja kohati said kriitikat ka ideed. Oht on, et inimestes tekib reaktsioon “Ah, ma tean neid küll, nad ongi sellised.” Meedia aktiivsel töö ning üha uutel meelelahutuslikel formaatidel on aga ka pahupool. “Kümne erineva võistleva edetabeliga tekib küsimus, et kas see ikka teeb asja paremaks. Lisaks kampaaniat, mis passiivset valijat häirib, tulevad õpetama ka teised. Valijal võib ka sellest väsimus tekkida,” leiab Jakobson.

Kübar mõnab hea valimistava mineviku ja tuleviku üle arutledes, et mingi harimistö on valmis saanud ja järgmised sammud tuleks hoolega läbi mõelda. Ta demonstreerib, et poliitikast on diplomaatiliste vastuste kujul üht-teist ka valvajale külge jäänud: “Ma ei väida, et valimistava oleks end ammendanud ja ei väida ka, et ei oleks end ammendanud.” Ring jõuab taas senise võimetuseni suurimate rikkumiste puhul olukorda muuta. Ühes asjas, lisab Kübar, nõustuvad valvurid Keskerakonnaga: “Mingist hetkest alates peaks tegutsema seadused.”

EMSL tänab kõiki läbi aastate vabatahtlikena kaasa löönud valvureid. 2015. aastal hoidsid kampaaniatel silma peal Marianna Drozdova, Mari-Liis Jakobson, Henrik Kalmet, Anna Karolin, Dannar Leitmaa, Toomas Mattson ja Alari Rammo.

Kerkib küsimus, kas valimistava on ennast ammendanud või vajaks lihtsalt sisulist ajakohastamist.

muuta olukorda avalike vahendite kasutamisel. Kerkib küsimus, kas valimistava on ennast ammendanud või vajaks lihtsalt sisulist ajakohastamist.

Võrreldes 2009. aastaga on meedia- ja kommunikatsioonipilt oluliselt muutunud, hindab Mattson, kes näeb probleemkohti ka hindamismetoodikas. “Olenevalt nädalast võib tabelis kõrgele kohale sattuda ülimalt räige või ka hoopis täiesti tühise asjaga, mis muudab reaktsiooni ebaproportsionaalseks. Kui üks paneb pihta pool miljonit ja teine saadab mingi teavituskirja, siis mittevõrreldavad asjad

Eestis on kümneid ümarlaudu, võrgustikke, kogusid, platvorme ja muid koostööleppeid, kus mitut masti organisatsioonid seljad kokku pannud, et üheskoos arendada-parendada, millegi nimel seista või lausa võidelda. MARI ÖÖ SARV küsis mõnelt, mille eest nad seisavad, miks koos on kergem ja miks koos on keerulisem kui üksinda.

SELJAD KOKKU!

Erakogu

Pagulasorganisatsioonide ümarlaud

Vastab Eero Janson
MTÜst Pagulasabi

Eesmärk? Pagulasorganisatsioonide ümarlaud käib koos 2012. aasta algusest ja ühendab organisatsioone, mis ühel või teisel moel varjupaigataotlejate ja pagulastega kokku puutuvad. Ümarlauda kuulub kolm organisatsiooni: Eesti Pagulasabi, Johannes Mihkelsoni Keskus ja Eesti Inimõigus-

te Keskus. Vaatlejatena osalevad ka Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM) ja ÜRO Pagulasagentuur (UNHCR). Ümarlaua eesmärk on jagada infot, teha ühiselt plaane ja osaleda poliitikakujundamises.

Saavutus? Korduvalt oleme Siseministriumile saatnud ühiseid pöördumisi ja seisukohti, näiteks seaduseelnõude kohta. Ühe sellise ühispöördumisega oleme saavutanud näiteks selle, et 2016. aastast saavad varjupaigataotlejad kiirema ligipääsu tööturule ning seega ei sunnita neid enam pikaajalise sõltuvusse sotsiaaltoetustest.

Miks koos on kerge? Kuna kolm organisatsiooni esinevad ühisel häälel ja ühiste ettepanekutega, on sel kindlasti tugevam mõju kui seda üksi tehes. Samuti saame kasutada üksteise teadmisi ja pädevusi, kuna kõik me vaatame seda valdkonda natuke erineva nurga alt.

Miks koos on keeruline? Samas võib selline koostöövorm tekitada probleeme, näiteks kui mõni organisatsioon panustab ümarlaua tegevusse rohkem kui teised.

Kuid ka sellele oleme leidnud lahenduse, luues ümarlauale statuudi, mille järgi ümarlaua "eesistumine" ja sellega ka vastutus korraldamise eest iga aasta roteerub.

Erakogu

Võrdse kohtlemise võrgustik

Vastab Marianne Meiorg Eesti Inimõiguste Keskusest

Eesmärk? Võrdse kohtlemise võrgustiku kuuluvad organisatsioonid esindavad

ühiskonnagruppe, kellel on kõrgendatud risk kogeda ebavõrdset kohtlemist. Oleme seadnud oma tegevusele kolm eesmärki:

- (1) parandada diskrimineerimise vastaste seaduste rakendumist: et need, kes on kohustatud neid järgima, seda teeksid, ning need, kellele need seadused õigusi annavad, neid tegelikult ka taga nõuaksid;
- (2) kaitse ühtlustamine võrdse kohtlemise seaduse sees, et kõik kaitse all olevad grupid oleksid diskrimineerimise eest võrdselt kaitstud (hetkel on nt puuetega inimesed kaitstud üksnes töövaldkonnas, samas kui rassi alusel on erinevuste tegemine keelatud mh ka teenindusvaldkonnas), ning
- (3) võrgustiku liikmete endi arendamine nii huvikaitses kui ka teadmistes võrdsest kohtlemisest ja diskrimineerimisest.

Saavutus? Võrgustiku liikmed on süstemaatiliselt tegelenud võrdse kohtlemise alaste teadmiste ja huvikaitses oskuste täiendamisega, aga oleme juhtinud erakondade tähelepanu asjaolule, et eri grupid on erineva kaitsega. Mitu erakonda on näidanud üles toetust võrdse kohtlemise seaduse täiendamisele. Samuti on tekkinud tihe koostöö Sotsiaalministeeriumiga, et toetada neid võrdse kohtlemise seaduse täiendamise ettevalmistamisel.

Miks koos on lihtsam? Koos on meie hääle tugevam. Kui avaldame arvamust, siis esindame seitset organisatsiooni ja viit ühiskonnagruppi. Oluline on ka see, et organisatsioonid toetavad üksteist ja üksteise eesmärgi, muutes ühe ühiskonnagrupi mured kogu ühiskonna mureks. Puuetega inimeste probleemide lahendamisele aitavad kaasa ka naised, seksuaalvähemed, noored ja kohalik vene vähemus, mis teeb nende ignoreerimise palju raskemaks.

Miks koos on keeruline? Liikmesorganisatsioonid on väga erinevad (nende senine huvikaitses kogemus, praktika, tavad, teadmised, organisatsiooni suurus jne) ja erineva suutlikkusega. Tihti on tegemist väga hõivatud inimestega ja on keeruline kohtumiseks ühist aega leida. Samas on kogemus näidanud, et kui kõik võrgustiku liikmed on võtnud eesmärgiks panustada oma võimalustest maksimumi, on kokkulepete saavutamine häälestatav.

valt kiire ja kerge. Kuna võrgustikus töötatakse ühiste eesmärkide nimel, siis jääb alati õhku väike hirm, et kunagi võib tulla teema, mille puhul võrgustiku liikmete arvamused või huvid lahku lähevad. Seetõttu on väga oluline rõhutada vajadust olla sallivad ja toetavad, kuna see on see, mis ühe võrgustiku tugevaks teeb. Oluline on kindlasti ka vastastikune sallivus – et konkurents või eelarvamused ei paneks meid üksteisele vastu töötama.

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Vastab Kai Klein

Eesmärk? Koostegutsemise eesmärk on aidata keskkonnakaitsjatel ühiste jõududega kõigile meile tähtsaid keskkonnakaitses eesmärgi täita. Seni on EKO liikmed teinud koostööd peamiselt Eesti metsandus-, põllumajandus- ja energiapoliitika ning planeeringute keskkonnasõbralikumaks muutmise nimel. EKO ühendab kümnet keskkonnaorganisatsiooni: Eestimaa Looduse Fond, Eesti Ornitoloogiaühing, Eesti Roheline Liikumine, Balti Keskkonnafoorum, Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitses Ühing "Sorex", Läänerannik, Nõmme Tee Selts, Säästva Eesti Instituut, Pärandkoosluste Kaitse Ühing, Tartu Üliõpilaste Looduskaitsesering.

Saavutus? Suurimat saavutust on üsna raske välja tuua. Viimastel aegadel saab vahet vahet välja tuua karusloomafarmide tegevust reguleerivate seaduste mõjutamist, põlevkivi kaevemahtudega seotut.

Miks koos on lihtsam? Eri organisatsioonid valdavad erinevaid teemasid

ning nii on lihtsam arvamusi koondada. Jõuame erinevatel valdkondadel kergemini silma-kõrva peal hoida ning probleemidele reageerida. Hea on, kui ühel või teisel teemal on n-ö eestvedaja, kes seda teistele tutvustab, ning siis on kergem oma arvamust kujundada ning probleemidele läheneda. Samuti kõlab kooshääle paremini kui vaid üksiku organisatsiooni hääle.

Miks koos on keeruline? Ühiste seisukohtade koondamine ning väljaselgitamine võtab vahel rohkem aega ning mõnikord ehk ei olegi see ka võimalik (õnneks meil küll seda viimast pole ette tulnud). Väga kiiresti reageerimine võib seetõttu olla pisut keerulisem, samas on tänapäeval olemas kõik vahendid selle vältimiseks.

Avatud valitsemise partnerluse ümarlaud

Vastab Andrei Liimets

Eesmärk on koondada vabaühendusi, kes on huvitatud kvaliteetsemalt ning avatumalt juhitud riigist. Ümarlaud on nõuandev ja järelevalvetööd tegev partner avaliku sektori esindajatele, kes võtnud endale kohustusi rahvusvahelise avatud valitsemise partnerluse initsiatiivi raames. Hästi lihtsustatult seletatuna on tegu platvormiga, mille eesmärgiks elavdada valitsusväliste partnerite ja riigisektori koostööd, tuua valitsemise juurde innovatiivseid ideid ning muuta kogu riigijuhtimist avatumaks ja läbipaistvamaks.

Seniseks suurimaks saavutuseks on paljude vabakonnale oluliste teemade ja ideede viimine AVP tegevusplaanidesse.

2014.–2016. aasta tegevuskavas on näiteks sees kaasamise ja osaluse arendamine: poliitikakujundamise varajases faasis arutelu-de algatamine, varasem info osalusvõimaluste kohta, ministriumide kaasamisinfo standardiseerimine, Rahvakogu-laadse püsiva ühisloomeplatvormi loomine jne.

Koos on lihtsam, sest ühiselt plaanimine ja tegutsemine loob sisulist väärtust ja sel on ka teatav autoriteet. Kui üks vabäihendus võtab mõnel teemal seisukoha, on seda märksa lihtsam tähelepanuta jätta kui olukorras, mil sama idee taga on kakskümmend organisatsiooni.

Koos on keeruline, sest hulka eri valdkondade kaudu kujunenud seisukohti pole sageli lihtne ühitada ja teineteise kaudu täiendada, eriti piiratud aja jooksul.

Vabatahtliku Tegevuse Võrgustik
Vastab Eha Paas

Eesmärk? Eesmärk on vabatahtliku tegevuse propageerimine ning tunnustamine, nii et sellest kujuneks Eesti ühiskonnas kõrgelt hinnatud ning loomulik ühisesse heaolusse panustamise viis. Tahame ühiselt kaasa rääkida vabatahtliku tegevusega seotud poliitikate kujundamisel, hea seista vabatahtlike kaasavate organisatsioonide huvide eest, olla järjepidev partner valdkonda koordineerivatele ametiasutustele ja Siseministeeriumile ning ühiselt jagada võimalusi ja kohustusi valdkonna arendamisel.

Saavutus? Kuna oleme alles aasta vana, siis esmaseks ülesandeks oli ja on jätkuvalt võrgustiku sisuline käivitamine ja

arendamine, nii et saavutuseks saabki lugeda võrgustiku laienemist: kui asutajaid oli 12, siis nüüd on võrgustikul 28 liiget.

Teine oluline saavutus oli edukad vabatahtlikud aktsioonid 2014. aasta ühisnädala ajal. Suutsime aktsioonidega kaasata 70 ühendust ja 720 vabatahtlikku. Ühise tegutsemise tulemusena oli vabatahtlik tegevus eelmise aasta lõpus päris hästi meediapildis.

Miks koos on lihtsam? Koos on lihtsam oma huvide eest seista. Liikumine Kodukant on praegu võrgustiku eestvedaja ja ühtlasi Siseministeeriumi partner vabatahtliku tegevuse edendamisel. Minu arvates oleks meil ilma selle võrgustikuta pea võimatu teha huvikaitsetööd, sest see annab meile olulise sisendi vabatahtliku tegevuse sihtide seadmisel, kuna vabatahtlikud tegutsevad väga erinevates valdkondades.

Miks koos on keeruline? Võrgustik koosneb väga erinevatest ühendustest, igal ühendusel omad eestvedajad oma huvid ja arvamused. Võrgustiku eestvedajale on selline olukord paras probleem, et leida ühisosa, et koos edasi liikuda.

Üsna suur väljakutse on luua ka tugev õlatunne, inimesed vahetuvad ja kõigil on kiire.

Kodanikuhariduse koalitsioon

Vastab Age Tomson
DD Akadeemiast

Eesmärk? Kodanikuhariduse koalitsiooni eesmärk on, et Eestis oleks kodanikuharidus mõjus ja kõigile kättesaadav. Praegu toimetavad koalitsioonis Domus

Dorpatensise programm DD Akadeemia, EMSLi kogukonnapraktika ja noorte ettevõtlikkuse arendamise programm ENT-RUM. Koos kaardistame ja süstematiseerime kodanikuhariduse pädevusi, räägime avalikkusele kodanikuharidusest, arendame programme ja jagame kogemusi.

Seniseks suurimaks saavutuseks

on, et oleme valmis võrgustikku kuuluvate organisatsioonide ringi laiendama – kutsume kampa teisi ühendusi, kelle põhitegevuseks on mõne kodanikuharidusliku programmi tegemine.

Koos on lihtsam strateegiat planeerida ja oma tegemistest rääkida. Loota võib, et saame tänu koostegemisele vaadata kodanike arendamist laiemalt, mitte ainult oma programmi eesmärkidest lähtuvalt.

Miks koos on keeruline? Et kodanikuharidus on lai kontseptsioon, siis natuke on ikka raske koos rääkida sellest, mida me täpselt silmas peame. Võrgustiku loomise juures on lisaks keeruline mõelda, missugune on optimaalne grupp, kellega koostööd teha, ja kui suur peab olema ühisosa, et me koostegemisest maksimaalselt kasu oleks.

KÜSK pakub koostöövõrgustikele toetust

Et selliseid lahendusi, kus koostööst sünnivad paremad ja parimad lahendused, tekiks rohkem ning vabäihenduste koostöökultuur edeneks, on Kodanikuühiskonna Sihtkapital avanud koostöövõrgustike loomise ja arendamise taotlusvooru.

Ühe uue koostöövõrgustiku või -mudeli loomiseks või juba olemasoleva edasiarendamiseks saab toetust küsida kuni 15 000 eurot. Tegevused võivad olla suunatud nii piirkondlike, üleriigiliste kui ka valdkondlike probleemide lahendamiseks ning koostööd ärgitatakse tegema lisaks teistele vabäihendustele ka ettevõtjate ning kohalike omavalitsustega.

Projektid tuleb esitada hiljemalt 2. juuniks. Kõik vajalik lisainfo: kysk.ee/taotlusvoorud/kv15

Ebatavaline vabatahtlik

– kogukonnapraktikant

Asja lõppenud kogukonnapraktika teise hooaja tegemistes osales 298 abiturienti kuuest koolist ja 57 vabaühendust. Teisel aastal oli meie jaoks oluline teada saada, kas kogukonnapraktika leiaks koha õppekavas, vabaühenduste tegevustes ja noorte elus. Nagu katseprojekti, küsisime nüüdki osaliste arvamust ja järeldame, et leiaks küll.

Kogukonnapraktika on EMSLi Inglismaa malli järgi algatatud programm, mis viib gümnaasiumide õpilased ühiskonnaõpetuse tunnist kohalikesse vabaühendustesse põgusale praktikale. Tänu Avatud Eesti Fondile laienes programm Lääne-Virumaalt ka Lääne-, Harju- ja Raplamaale.

Osavõtjad innustavad meid programmi- ga edasi minema, et anda veel rohkematele noortele võimalus osaleda kogukonnaelus

ja omandada kogemus, mis üsna hõivatud ja suhteliselt pere-kooli ringi suletud noortel jääb muidu saamata. Seda kogemust peeti tagasisides kasulikuks, kohati südantlõhestavaks, kohati lõbusaks, silmiavavaks ja lihtsalt lahedaks ettevõtmiseks, mis rikastab koolielu ja värskendab kogukonna heaks tegutsevate vabaühenduste elu. “Koolis peaks selliseid ägedaid praktikaid korraldama,” lausub üks kogukonnapraktikantidest. “Olin varem vabatahtlikust tööst mõelnud ja ühiskonnaõpetuse tunnis pakutud võimalus tuli üllatusena,” ütleb teine.

Valikute vikerkaar

Valides endale praktikakohaks meelepärase ja tulevase erialaga sobivaima vabaühenduse, käisid abiturientid väga erinevates organisatsioonides ja kaetud said peaaegu kõik valdkonnad: heatege-

vusühendused, tugikeskused, huviseltsid, spordiklubid, mõisakoolid, koerte varjupaigad, maakondlikud arenduskeskused, kogukonnaseltsid, asenduskodud, kirik ja sõltumatu meedia.

Noored aitasid korraldada konverentse, koolitusi ja tunde, võtsid osa kodaniku-päeva sündmustest, tegid taustauuringuid, tõlkisid, aitasid kodulehega või toodete tarnega, korjasid ja jagasid toitu, osalesid koosolekutel, sh ka juhtkonna koosolekutel, pakkusid ideid vabaühenduse strateegia muutmiseks/parandamiseks, otsisid rahastusvõimalusi, tegelesid erivajadustega lastega, esinesid laval ja otse-eetris, tassisid toole ja kive, aitasid metsa koristada ja õppisid metsas käitumist, aga ka meisterdasid, 3D-printisid, mängisid, tegid sporti ja said omavahel rohkem tuttavaks.

Vabaühenduste juhendajad tõdesid, et

ALJONA GALAZAN vaatab tagasi kogukonnapraktika teisele aastale, kus noored olid ise ka üllatunud, kui hea oli kogukonda panustada.

praktikandiga tegelemine nõuab aega ja oskusi, aga see koorem on poole väiksem, kui juhendajal on tahtmist noortesse panustada. Vähe sellest, et vabatahtlike juhendamine on omaette kunst, eriti algajale, sellele lisandus ka kogukonnapraktikantide "ebatavalisus". Nende jaoks on see kohustuslik tegevus, mis võtab teatud osa noore ajaresurssist. Nii nad tulevadki vabaihendusse veidi kohustuse täitmise tundega ja hoiakuga, olles enne tunnis õpetajate ees ka korralikult vingunud. See nõudis nii õpetajatelt kui ka juhendajatelt lisaaega, et noori motiveerida, mida "tavalise" vabatahtlikuga pole vaja teha. Kuid pingutus, kannatus ja usk, et see teeb noorele head, kandsid vilja.

Sulandumise käigus hakkas noortel liikuma mõte ja tekkima tahe. Juhendajad leidsid hakkajaid, tublisid, aktiivseid,

mõtlevaid, tõsiseid, lõbusaid, toredaid, laheda, sooje inimesi, ei vastutust ega rasket tööd kartvaid noori täiskasvanuid. "Võrreldes kõrgkoolist tulnuteka on gümnaasiumi praktikandid palju lõbusamad ja nendega on hea koos töötada. Õppisin neilt jälle seda, kui tore on noor olla," ütles üks juhendajatest. "Imetlesin seda, kui sujuvalt sai sportlikult lohaka stiiliga loomult arglikust noorukist härrasmehe-lik esineja ning millise mõnuga ta ahmis infot selle kohta, kuidas mõjuda inimestele, et neid oma visiooni kaasa saada," rõõmustas teine juhendaja. "Koolis ei adu õpilased, kui palju teadmisi neil on ja kus neid kasutada saab," ütles üks kogukonnapraktikant.

Heategevus võlub

Kõige rohkem mõjutas praktika muidugi neid õpilasi, kes puutusid kokku heategevusega. Üllatas ja lõhestas südant teadmine, kui palju meil tegelikult abivajajaid on, millises olukorras mõned lapsed on sunnitud elama ja milliste eluraskustega peavad mõned inimesed meie ühiskonnas hakkama saama. Nii saadi teada sedagi, et "maailmas ei ole ainult õelad ja ülbed inimesed", et "meil on üldse selline asi nagu vabaihendus", kui palju tegelikult kodukohas vabatahtlikke ja abistajaid on. "Käisin hooldekodus ja kõik tundsid minust alati suurt rõõmu, tundsin esimest korda, et ma olen kellegile nii oluline," kirjutas üks noor.

Oma valikuga jäid rahule pea kõik, ainult kolm õpilast 174st tagasisidet andnud mitte. Kümnnendik jäi enam-vähem rahule – enamjaolt oli kõhkluste põhjuseks kogukonnapraktikandi ja juhendaja erinevad ootused. Paljud tõdesid, et ilma kogukonnapraktikata poleks nad vabatahtlikuna tööle läinud, kuid nüüd, kui see maailm on avastatud, vaba tahe teadvustatud ja esimese sammu hirm ületatud, on palju kergem uuesti minna, proovida vabatahtlikku tegevust tulevikus või hoopis luua oma MTÜ.

Väljakutse juhendajatele

Ka juhendajate jaoks oli kogukonnapraktika hea väljakutse – sai treenida juhendamisoskust ja võimaluse vaadata oma tegevustele teise nurga alt, samuti saada uusi teadmisi noortelt. "Tuli õppida arvestama, et noortel on ka koolitöö ja muid tegevusi," tõdes üks juhendajatest.

"Kui juhendaja oli praktika ülesanded hoolikalt ette valmistanud, oli praktikan-dist suurt kasu, praktika oli mõlemale poolele sisukas," toetas ettevõtmist teine. Juhendajate suurest vaevast on saanud noorte positiivne kogemus: kiideti kõiki juhendajaid, meeldivat õhkkonda, paindlikku graafikut ja huvitavaid ülesandeid ning tänati tööeluks vajaliku kogemuse eest.

Ühiskonnaõpetuse õpetajate jaoks oli kogukonnapraktika hea võimalus muuta oma ainet huvitavamaks, siduda teooriat praktikaga ning suurendada koolilaste uudishimu maailma ja erinevate tegevuste vastu. Meetod arendab ettevõtmisoskusi, esinemisoskust, empaatiat ja tolerantsust ning pakub meeskonnatöö kogemuse. Tundmatu situatsiooniga tegelemine ja vahel ka konfliktiolukorrast väljumise vajadus paneb jällegi täiskasvanute oskused proovile.

Õpetajad ja juhendajad tunnistasid vapralt, et uue rolliga harjumine võttis aega ja suurt vaeva just ühise aja ja tööstiili leidmisel, kohati hirmutaski rohkem tundmatus ja tegelikkus oli lõpuks teine. Protsessi jooksul tuli aga hea maitse suhu ja ettenähtud kümnest tunnist jäi paljudele vähekski. Õpetajate sõnul tiivustasid neid taas noorte esseed ja suhtumise suur muutmine ning isu eksperimenteerida tuli tagasi. Olgu see julgustuseks ühineda soovivatele õpetajatele ja juhendajatele!

Hea kodaniku pisik

Müürilehe variparlamendi 100. idee autor, kodanikuühiskonna edendaja Urmo Kübar unistab: "Minu unistuste Eesti on kogukond, kus inimesed /.../ tahavad ja oskavad ise ja koos teistega oma probleeme lahendada ja rõõme jagada. Selline muutus ei ole saavutatav ühe geniaalse otsusega, vaid sünnib aja jooksul, nii nagu levivad viirused – kokkupuudetest sellise n-ö hea kodaniku pisiku kandjatega."

Täname vapraid ja ütlemata tublisid osalevaid õpetajaid ja juhendajaid, et nakatate ka noori! Kogukonnapraktika elab edasi Raplamaal, Läänemaal ja Lääne-Virumaal ning laieneb mujalegi, kuid sellest räägime mõne aja pärast. Järgmine hooaeg on algamas – teeme ikka edasi!

Kel tekkis huvi liituda, võtke kevade jooksul ühendust kogukonnapraktika koordinaatori Aljona Galazaniga aljona@ngo.ee.

Vabaühendused on heade ja aktiivsete kodanike kasvulava ning nendes tegutsedes saab inime vahetu demokraatia-, koostöö- ja osalemiskogemuse, usume vähemalt meie vabakonnas. Ainuüksi kodanikualgatuslikkus või kasumitaotluseta tegutsemisvorm aga demokraatiat veel ei taga, seepärast kutsus EMSL vabaühendusi demokraatiakooli. **MARIS JÕGEVA** kirjutab kooli tunniplaani lähemalt.

Demokraatiakool: alusta avatud valitsemist oma ühendusest

Novembrist märtsini korraldasime üle Eesti aruteluseminare ja uurisime, kuidas ühendused valitsejate ja heade kodanike kasvatajatena toime tulevad. Jagasime proovitud praktikaid ja otisime lahendusi nendega, kel huvi korraldada oma tööd nii, et see innustaks osalejaid, rikastaks kodanikuühiskonda ja inspireeriks teisi.

Mullune Siseministeeriumi tellitud ja Praxise läbiviidud vabaühenduste sisedemokraatia uuring paljastas, et me küll väärtustame demokraatlikke hoiakuid, kuid tihti ei vasta me endi organisatsioonide tegevused ja töökorraldus sellistele normidele. Näiteks kaasab vaid viiendik oma liikmeid alati otsuste ja poliitikate väljatöötamise, eelnõude kommenteerimise ja täiendamise, vähem kui pooled teevad seda tihti. Praxise analüütikud pakuvad, et põhjuseks võib olla teadmiste, oskuste ja kaasava juhtimise kogemuste puudumine või muude ressursside nappus.

Demokraatlik juhtimine vajab eeskujusid, mõtteviisi levitajaid ja suunanäitajaid, neid, kes tekitaks nõudlust osalevama otsustamise järele. Põhjalikumalt peeglis vaatamata pole õigustatud ka karm ja lihtne kriitika kas avaliku võimu või erakondade suhtes.

Mis kasu ma sellest saan?

Praktilises maailmas otsivad organisatsioonid enese muutmiseks paraku palju praktilisemat põhjendust kui teadmine, et tänu pingutusele kasvab sotsiaalne kapital ja kogu kodanikuühiskond saab sõltumatumaks, mõjukamaks ja usaldus-

väärsemaks. Hea valitsemine ei näi olevat tulubaasi suurendaja, teenuse arendaja ega liikmete meelitaja. Või siiski? Läbi paistvalt korraldatud ning mõjukas organisatsioon tõmbab nii toetajaid kui ka tegijaid tõenäoliselt rohkem ligi, kaasav töökorraldus aitab paremini eesmärke saavutada ja tööd efektiivsemalt teha. Tuntus, usaldus ja hea maine on samuti väärt kapital.

Praxise analüütikud soovivad alustada arvamuste paljususe väärtustamisest – liikmed peavad julgema sõna võtta, arvamust avaldada ja seisukohtadele oponeerida. Teiseks tuleb otsused aeg-ajalt üle vaadata ning oma tegevusest aru anda. Ei loe organisatsiooni suurus ega tegevussfäär – igaüks saab oma inimesi kuulata, aruannete koostamiseks aega varuda, partneriga väärikalt käituda ja kokkulepitut väärtustest lähtuvalt otsustada.

Esimene õppetund: loo heade kodanike kasvulava

Statistika järgi on vabaühendustes kaasatud kolmandik Eesti elanikkonnast. Vabaühendused aga just loovadki oma töös korduvalt selliseid protsesse, kus liikmed, töötajad ja muul moel osalised saavad teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud aktiivseks ühiskonnaelus osalemiseks. Kel sellega kogemusi, teab, et hästi korraldatud vabatahtlik või palgatöö kolmandas sektoris õpetab probleeme lahendama, koostööd tegema, erinevate arvamuste ja inimestega arvestama. Kodanikualgatus annab julguse proovida, harjumuse kriitiliselt mõelda ja kuhjaga uusi teadmisi.

Kõik sõltub sellest, kui viljaka pinnase suudab organisatsioon õppimiseks luua – ole vaid avatud initsiatiivile, oma inimeste isiklikule arengule, uute inimeste kaasamisele, tarkuse jagamisele.

Teine õppetund: anna aru neile, kelle heaks töötad

Registritele ja rahastajale tähtjaks aruanded esitada on oluline, aga sellest ei piisa. Neid, kelle jaoks on oluline, kuidas sul läheb või milline on su projektide mõju, on ju teisi. Kõigil neil on oma ootused. Vastutavus tähendab, et vabaühenduse tegevused ja töö tulemused lähevad kokku lubaduste ja sellega, mida sinult oodatakse. Aeg-ajalt tasub teha inventuur ja kontrollida, kas aruannetest, raportitest ja tagasisideküsitlustest piisab rahastajate, otsustajate ning teiselt poolt kasusaajatega suhtlemiseks. Kas liikmed, kaasamõtlejad ja partnerid teavad, mis toimub, nagu ka inimesed organisatsiooni sees – vabatahtlikud, töötajad ja nõukogu?

Kolmas õppetund: vabaühendused ongi kaasamise meistrikläss

Kaasamist on hea nõuda, kuid palju keerulisem ise teha. Üsna nukker võib olla ühel hetkel avastada, et ainus küsimus, mis liikmed kirglikult mõtteid vahetama paneb, on liikmemaksu suurus. Aga peab ikka proovima – arutelu ja koos otsustamine annab legitiimsuse. Loomulikult ei saa kedagi vägisi osalema sundida ja ainumast head kaasamisretsepti ei ole. Tark on otsida üles põhjused, miks kirjadele ei

Väike demokraatiasõnastik

LEGITIIMSUS on kindlustunne, et su tegevus ja seisukohad on õigustatud ja asjakohased. Legitiimsus ei ole sama, mis esindatus, sest organisatsioon saab olla legitiimne ka ilma esindajaks määramise või valimiseta.

LÄBIPAISTVUS viitab organisatsiooni avatusele ning sellele, mil määral jagatakse informatsiooni vabaühenduse väärtuste, tegevuste ja kokkulepitud reeglite kohta.

VASTUTAVUS näitab vabaühenduse tahet ja võimet vastutada oma tegevuste, plaanide ja sõnumite eest.

vastata, koosolekule ei tulla või arvamust ei avaldata. Vahel ei olegi aega, vahel ei oska või ei tea; "Mis nüüd mina," mõtleb mõni ja mõnikord ei usalda ka. Aga ehk leiab ühise huvi ikka üles ja kui ei leia, on mõttekas ehk hoopis laiali minna.

Neljas õppetund: ole aus ja ära jäta ruumi spekulatsioonideks

Ma ei ole kunagi saanud aru, miks karta majandusaasta aruande avaldamist. Küsimusele, mis kahju võib läbipaistvus tuua, saab enamasti ebamäärase vastuse, kuidas keegi võib infot kurjasti kasutada. Aastajagu päevi tagasi ei tahtnud üks organisatsioon usaldusele viidates avaldada oma annetajate nimesid. Usalduse asemel tekitas see aga hoopis küsimusi ja kahtlusi. Usaldusest sõltub organisatsiooni tõsiseltvõetavus, toetajate ring ja maine.

Viies õppetund: vabaühendustel on eetikakoodeks

Eetikakoodeks ütleb, et vabaühendused väärtustavad ausust, võrdsust, väärikust,

avatust, solidaarsust, koostöömeelsust, mitmekesisust ja usaldusväärsust ning tegutsevad nendest väärtustest lähtudes. Lisaks, et koostöö põhineb heatahtlikul partnerlusel, vastastikusel lugupidamisel ja tunnustamisel ning et vabaühenduste kohus on anda oma panus turvalise, tasakaalustatud ja hooliva ühiskonna kujundamisse. Tegelikult ei ole need ju lihtsalt ilusad sõnad, mis ka veebilehele riputada, sest KÜSK seda nõuab või et nii näib kena. Palju rohkem saab kasu, kui neid küllalt universaalseid väärtusi korraks oma tegevustega kõrvutada ja seostada. EMSLis on olnud hea tava lisada vabaühenduste eetikakoodeks töölepingutele.

Vaata ka:

- www.ngo.ee/demokraatiakool
- Vabaühenduste sisedemokraatia uuring, Poliitikauuringute keskus Praxis 2014
- Hea valitsemine: käsiraamat tänastele ja tulevastele vabaühenduste valitsejatele, EMSL 2007
- Accountability for Civil Society by Civil Society: a Guide to Self Regulation Initiatives, Civicus 2014

Demokraatiakooli õppekava läbisid

Eesti Koduabi Selts, Eesti NATO Ühing, Eesti Teadusajakirjanike Selts, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus, Forseliuse Selts, Hanila laulu- ja mänguselts, Harga MTÜ, Helpific, Kohtla-Järve Klubi 50+, KÜ Lustivere, Läänemaa Arenduskeskus, Läänemaa Suurperede Liit, Lenks MTÜ, Ligipääsetavuse Foorum, MTÜ Allium, MTÜ Edasi Kooli, MTÜ Eluallikas, MTÜ Hoiame Valgust, MTÜ Revolutsioon, MTÜ Roela Noortemaja, MTÜ Teeme, MTÜ T6 Lapsevanemad, MTÜ Tsooru Koidukiired, Pelgulinna Selts, Pilistvere kogukond, Põltsamaa Emadeklubi, Salumäe Selts, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, Sclerosis Multiplexi Kohtla-Järve Ühing, Sillamäe Lastekaitse Ühing, Taebla Spordi- ja Kultuuriklubi, Tallinna ja Harjumaa Puuetega Naiste Ühing, Tallinna Puuetega Inimeste Koda, Tartu Pereliit, Tartu Ärinõuandla, Tiigi Selt-simaja, Uue Maailma Selts, Virumaa Rahvaulikooli Selts, VMNÜ, Võluvõru, Vormsi Selts, Võrumaa Lasterikaste Perede Ühing, Võrumaa Südamesõprade Selts

Vaata ka www.ngo.ee/demokraatiakool

Demokraatiakooli aitasid läbi viia Teaduse- ja Kultuuri Sihtasutus Domus Dorpatensis ning toetus Siseministeeriumist.

EMSLi uudised

Abiks huvi kaitsmas: Maiu Uus

Sellest aastast liitus EMSLi nädalakoosolekute-ga Maiu Uus (maiu@ngo.ee), kes seisab rahastamise huvikaitse eest ning juhib Arvamusfestivali sisutiimi. Seitse aastat töötas Maiu analüütiku-na poliitikauuringute keskuses Praxis. Ta on jätkuvalt Praxise külaliseksperit ja koolitaja ning ka KÜSKi nõukogu liige.

Üldkoosolek toimub 22. mail.

Pane kalendrisse ja tule ka kohale.

Kaasamise kevadkool 5. juunil

Seekordses kevadkoolis plaanime rääkida sellest, kuidas avalik sektor, vabaühendused ja ettevõtted saavad koos tegutsedes üles leida "õiged" ühiskondlikud probleemid ja neile ühiselt lahendusi pakkuda. Arutame koosloome kasutamise plusse ja miinuseid ning katsetame ühiselt erinevaid koosloome meetodeid. Kevadkool on mõeldud nii riigi- kui ka kohalike omavalitsuste ametnikele ja poliitikutele ning vabaühenduste esindajatele – kõigile, kes puutuvad või võiksid puutuda oma töös kokku suuremate hulkade inimeste kaasamisega ning selliste probleemide lahendamisega, mida saab teha erinevate osalejate koostöös. Info peagi www.ngo.ee/kevadkool.

EMSL on Siseministeeriumi strateegiline partner aastatel 2015–2018.

Leppe eesmärgiks on tugevdada poolte koostööd kodanikuühiskonna arengu toetamisel. EMSLi ülesandeks osaleda aruteludes ja konsultatsioonides, ministeeriumi vastutus kaasata EMSLi õigusaktide ja strateegiliste plaanide koostamisse. Lepinguga tagab Siseministeerium EMSL-le ka piskukese tegevustoetuse, mis kogu vabaühenduste liidu eelarvest moodustab ca 15%.

Vajad innustavat töökeskkonda? Tule meie juurde Telliskivvi!

Meie Telliskivi loomelinnaku avatud ühiskontoris on saadaval 4-5 vaba töölauda toredatele inimestele, eelistatult vajalikele vabaühendustele. Töökoht maksab tänavu 95 € kuus ja sisaldab kõiki kulusid internetist ja kohvist kuni printimise ja nõupidamisruumideni. Mis ja kus täpselt, näed www.ngo.ee/asukoht. Huviga kontakteeru Alari Rammoga: alari@ngo.ee, 5050052.

Naabrivalve jõudis Kadrina valda. Marek Väljari (vasakul) nimetab üheks põnevamaks tööks koostumist uute kogukondadega.

Naabrivalve:

võime kõigile õpetada, kuidas pättidest hoiduda

MTÜ Eesti Naabrivalve on üks neljast Siseministeeriumi strateegilisest partnerist siseturvalisuse teemal, kellega tänava allkirjastati koostööleping kuueks aastaks. Ühingu juhataja **MAREK VÄLJARI** tutvustab seda 11 000 liikmega turvavõrgustikku lähemalt.

Millal ühing loodi?

5. mai 2000. aastal oli see ajalooline päev.

Miks loodi?

Peamiseks põhjuseks oli samal ajal toimunud politseireform, mis vähendas oluliselt politseiametnike hulka. Naabrivalve liikumisega alustamine ja organisatsiooni loomine oli elanike reaktsioon olukorrale. Tekkinud oli arusaamine, et oma kodupiirkonna turvalisuse tagamiseks saab ja tuleb ka ise midagi ette võtta.

Kui palju inimesi ühingus on?

Töötajaid on kaks, vabatahtlikke aktiviste kümme, liikmeid üle 11 000.

Kust te toimetamiseks raha saate?

Riigieelarvest, KOVidelt, liikmemaksumustest ja fondidest.

Mis on olnud suurim õppetund?

Ära viska tänaseid toimetusi homse varna.

Põnevaim ettevõtmine, mis hetkel käsil?

Iga kokkusaamine mõne kogukonnaga (ehk siis naabrivalvet tutvustav koosolek) on põnev ja huvitav – uued inimesed, ideed, vaated ja arvamused. Naabrivalve käima lükkamine Moldovas on ka väga põnev ja rikastav kogemus.

Mida on teistel vabaühendustel teilt õppida?

No meie oleme spetsialistid turvalisuse ja kuritegevuse ennetuse valdkonnas, pättidest hoidumist saame ka teistele ühendustele õpetada.

Kus on ühendusel endal arenguruumi?

Kuidas mõelda suuremalt ja mitte jääda kinni vanadesse mugavatesse tegevustesse.

Kui teile antaks kolm miljonit eurot ja mitte ühtki tingimust selle kasutamisel, siis mida teeksite?

Naabrivalve laienemine kosmosesse.

EMSLi liikmete uudised

Eesti Vätlusselts kutsub Eesti kõige suuremale vätlussüritusele – Suveakadeemiasse 7.-12. juulil Noarootsi Gümnaasiumis. Oodatud on nii vanad vättlejad kui ka inimesed, kes just praegu loevad vättluse kohta esimest korda, tähtis pole ka vanus.

Registreerimisprotsess koosneb kahest osast. 24. mail saab täita eelregistreerimise vormi, juuni alguses küsitakse registreerunult lisainformatsiooni. Selles teises osas on võimalik kokku panna ka enda Suveakadeemia programm, valides eri töötubade ning turniiride vahel.

Ole nobe, registreerimine läheb lukku 24. mail! Vt debate.ee/sundmused/suveakadeemia-2016

Hooandja ühisrahastusplatvormil on nüüd eraldi hoovõtulaud kodanikuühiskonna projektidele. KÜSKI toetusel valminud platvormil hooandja.ee saab lisaks rahalisele toele aidata ettevõtmisi oma isikliku vabatahtliku aja ja nõuga ning asjadega. Näiteks soovib projekt „Wim-ka“ Viljandi uude mõttekambrisse erinevaid esemeid – kaltsuvaipu, toole ja kohvimasinat.

Kõik annetatud esemed ja vabatahtliku aeg jõuab kindlasti projekti- tegijateni ka siis, kui rahalist toetust kokku ei saada.

Et suunata tähelepanu ka Tallinnast väljaspool toimuvatele ettevõtmistele, on uuel platvormil võimalik sorteerida käimasolevaid projekte ka asukohapõhiselt.

Anna hoogu, hea kodanik!

30. mail toimub Vabaduse väljakul **Maailmapäev 2015**. Sel aastal on ürituse teemaks „Lapsed terves ilmas“. Osavõtust huvitatud organisatsioonidel on võimalus üritusele registreeruda aprilli lõpuni, täites ankeedi aadressil www.maailmapaev.ee. Ka on üritusest osavõtjatel võimalik panustada Maailmapäeva puhul maikuus ilmuvasse erilehte, tutvustades seal oma tegevusi. Oodatud on artiklid laste heaolu mõjutavatel teemadel, nagu nt tervishoid (seksuaalharidus), haridus, kaubandus (lapstööjõu kasutamine) ja tarbimine (liigtarbimine järgmiste põlvkondade arvelt). Huvi korral tuleb ankeedis vastav lünk täita või anda teada Arengukoostöö Ümarlaua kommunikatsioonispetsialistile Getrinile: getrin@terveilm.ee.

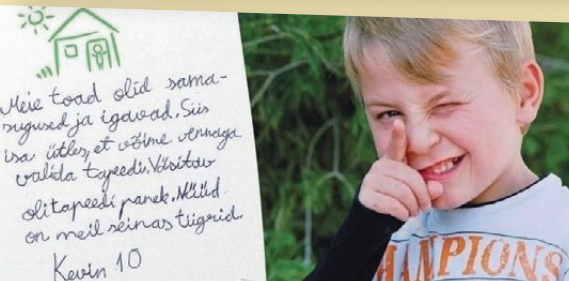

Teeme Ära Maailmakoristus (Let's Do It! World) otsib oma rahvusvahelisse kollektiivi vabatahtlikke riikide koordinaatoreid, kes julgustaks erinevate riikide kodanikuaktiviste ühe päevaga oma riigid prügist puhtaks koristama.

Eestist alguse saanud Teeme Ära kampaania on tänaseks levinud laia maailma ja hõlmanud kokku tegevustesse rohkem kui 11 miljonit osalejat. Kokku on võrgustikus 112 riiki. Selleks, et Teeme Ära jõuaks veelgi rohkematesse riikidesse ning olemasolevates riikides toimuv oleks massiline ja tõeliselt mõjus, vajame nutikate ja teo- tahteliste inimeste abi! Vabatahtliku peamisteks ülesanneteks on Teeme Ära Maailmakoristuse rahvusvahelise võrgustiku kasvatamine.

Tule ja saa osa maailma ühest suurimast kodaniku liikumisest ning julgusta ja toeta aktiviste kauges maades tegema sama!

Saada oma lühike motivatsioonikiri ja CV aadressile kadi@letsdoitworld.org hiljemalt 15. juunil. Lisainfo: www.letsdoitworld.org/node/64706

YFU Eesti otsib suvel saabuvatele vahetusõpilastele vahetusperesid. Aastane vahetuspere kogemus on eriline ja hindamatu. Paku kodusoojust ise või levita uudist oma sõprade-tuttavate seas! Vt www.yfu.ee.

SOS Lasteküla Eesti Ühing ootab annetusi oma remondifondi. SOS külad ja noortekodud, kus elab hetkel 175 last, asuvad Tallinnas, Keilas, Juurus, Narva-Jõesuus ja Põltsamaal. Et jätkuvalt lastele peavarju anda, on maju vaja remontida ja korras hoida. SOS Lasteküla Eesti Ühing on võtnud peamiseks eesmärgiks majade energiasäästlikumaks muutmise, et oma igapäevakulutusi vähendada. Annetamise kohta leiad infot siit: www.sos-lastekyla.ee/kampaania/remondifond/.

MTÜ Lastekaitse Liit kutsub eraisikuid ja ettevõtjaid toetama vähekindlustatud laste huviharidust. Lastekaitse liit on koostööpartneritega välja valinud ERRi heategevusprogrammi „Jõulutunnel“ kaudu kogutud toetuste saajad. Sel aastal oli Jõulutunnelis annetuskõnesid kokku 28 977, milledega koguti 143 109 eurot. Abitaotlusi kogunes aga ligi neli korda suurema summa eest: liidule laekus 1425 taotlust 134 kohalikust omavalitsusest, kokku taotleti 536 380,75 eurot. Et televaatajate annetustest ei piisa kõikide abi vajavate laste vajaduste rahuldamiseks, kutsub MTÜ Lastekaitse Liit üles nii ettevõtjaid kui eraisikuid Lastekaitse Liiduga ühendust võtma ning leidma konkreetseid lahendusi laste toetamisel. Kontaktid leiad www.lastekaitseliit.ee.

HEATEO SA on juhtiv koosmõjulabor, mis tegeleb teravate ühiskondlike probleemide lahendamise-
ga. Selleks on oluline luua ja arendada mitut masti koostööd kõikvõimalike ettevõtetega ning sellest
KASPAR KELDER kirjutabki.

Koostöös äri-sektoriga on muudki kui raha

Heateo roll koosmõjulaborina on koondada ühe eesmärgi taha erinevate teadmiste ja kogemustega pooled ja töötada koos selle nimel, et sünniks võimalikult suurt ühiskondlikku mõju loovad lahendused.

Äriorganisatsioonidel on suur ühiskondlike probleemide mõjuka lahendamise potentsiaal – nende kogemused nüüdisaegsete juhtimispraktikate rakendamisel, kliendist lähtuvate teenuste loomisel, oma tegevuse kommunikeerimisel ja kapitali kaasamisel on väga väärtuslikud ka sotsiaalsel maastikul. Leides ühised teemad ja eesmärgid, võib neist saada hindamatu partner, kes on valmis oma teadmisi, kogemusi ja ressursse hea algatuse toetamiseks investeerima.

Heateol on koostöö eri vormidega palju positiivseid kogemusi ja me teame, et koostöö iga ettevõttega on omanäoline. See sõltub suuresti ettevõtte olemusest, kuid ka poolte huvidest. Vaatame eduka koostöö ilmastamiseks kolme näidet meie kogukonnast.

1 Koostöö ettevõtte tegevus- valdkonnast tulenevate oskuste ja teadmiste baasil

Heateo SA ajaloos on näiteid, kus oleme

vajanud oma portfelliorganisatsioonide võimekuse kasvatamiseks väga konkreetseid teadmisi ja oskusi. Sellistes olukordades oleme pöördunud selle valdkonna tippude poole ja uurinud nende valmisolekut panustada.

**Leides ühised teemad
ja eesmärgid, võib äri-
organisatsioonist saada
hindamatu partner.**

Parimaks näiteks on 2006. aastal alanud koostöö personaliarendusfirmaga Fontes PMP. Käivitasime programmi Noored Kooli ja vajasime *pro bono* partnerit, kes aitaks meil üles ehitada osalejate värbamise protsessi. Meil oli olemas Inglismaa näide, kuid see tuli eestindada ja alles alustava organisatsiooni värbamismeeskond välja koolitada. Koos töötati läbi kandidaatide profiil – milliste pädevustega osalejaid programm Noored Kooli vajab, kuidas nendeni jõutakse ja milliste meetoditega hindamiskeskus üles ehitatakse.

Sellest kasvas välja edasine koostöö võtmetöötajate värbamise, hindamise ja arendamise vallas. Näiteks nõustavad Fontese spetsialistid Heateo SAD ja meie portfelliorganisatsioone juhtide värbamisel.

Fontese partner Külli Lilleorg tuli Heateo toetajate ringi juba üsna koostöö algusajal ja on nüüd Heateo nõukogu esimees. Külli on võtnud oma südameasjaks inspireerida Fontese kolleege Heateo portfelliorganisatsioone personaliküsimustes nõustama. Ta on öelnud, et tunnetab hästi selgelt, kuidas oma teadmistega panustamine võib võrdlemisi üksi olevale juhile olla kriitilise tähtsusega nõu ja abi, ja näeb, et just nii saab ta kaasa aidata oluliste algatuste edule.

2 Leida ettevõtte töötajate kaasabil lahendus mõnele kriitilisele strateegilisele probleemile

2010. aastal olid Eesti Asenduskodu Töötajate Liit (EATL) ja Swedbank alustanud koostööd annetuskeskkonna „Ma armastan aidata“ kaudu. EATLi tegevjuht Meelis Kukk otsis aga lahendusi ka organisatsiooni muudele muredele peale rahastuse, näiteks sellele, kuidas anda asenduskodust väljakasvavatele lastele kogemusi ja tead-

misi, et iseseisvalt oma rahaasjadega hakkama saada või kuidas tööd leida ja tööintervjuul käituda.

Just viimane teema inspireeris Swedbanki meeskonda – aidata noori rahaasjade ja töö leidmise radadel. EATL koos Swedbanki personali- ja jätkusuutliku ettevõtluse meeskonnaga mõtles välja praktilise päeva asenduskodu 18+ noortele, mille vältel Swedbanki töötajad jagasid rahaasjade korraldamise tarkusi, ja mis peamine, aitasid noortel kogeda, mis tunne on olla tööintervjuul.

Ligi 30 Swedbanki töötajat kehastusid ettevõtjateks ja riigiasutuste personalijuhideks, alates saetööstusest ja lõpetades ministeeriumitega, ning mängisid läbi erinevaid tööintervjuu situatsioone. Iga asenduskodu noor sai käia paaril “tööintervjuul” ja lihvida nii oma enesetutvustuse ja tugevuste esiletoomise oskust.

Oluline on, et sellisest koostöömudelist võitsid kõik – Swedbanki personaliüksus sai korraldada tõeliselt kõneka ja motiveeriva infopäeva oma töötajatele, töötajad said liigutava ja inspireeriva kogemuse, olles noortele tõeliselt väärtuslikud teejuhikud. Ja mis peamine – asenduskodu noored said hindamatu kogemuse ja praktilised teadmised! Seetõttu on EATLi ja Swedbanki koostöö jätkunud juba aastaid.

3 Luua laiapõhjaline koostöö, mis hõlmab nii ettevõtte enda, tippjuhi kui ka ettevõtte koostööpartnerite kaasamist

Ärisektoriga koos töötades on oluline edufaktor tippjuhi kaasamine. Hea näide sellest on Wolf Groupi liitumine Heateo toetajate ringiga aastal 2010. Nende soov oli toetada Heateo portfelli olevate laste ja noorte heaoluga tegelevate organisatsioonide arendamist. Wolf Groupi juht Jaan Puusaag liitus Heateo nõukoguga ja panustab pühendunult Heateo arengusse ja kasvu. Eelmisel aastal kaasas Wolf Group Heateo toetustegevusse ka oma koostööpartnereid ja kliente, korraldades ettevõtte 20. sünnipäeval mastaapse annetusalgatuse.

Täna on Wolf Groupist kujunenud Heateole kindel ja usaldusväärne koostööpartner. Informeeritus, kaasamine ja sellest tulenevad pikaajalised kokkulepped tagavad Heateole kindluse oma tegevusi strateegiliselt plaanida.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et koostöö võtmeks ei ole midagi muud kui ühishuvide leidmine ja avatus uutele ühistegevuse vormidele. Heategu on alati valmis uute partneritega midagi mõjukat ja innovaatilist välja mõtlema!

Koostöö ABC

1. Määratle koostöö eesmärk

- Mida sa täpselt vajad?
- Mis mahus?
- Kuidas partnerit meeles pead?

2. Kes on unistuste koostööpartner?

- Mis valdkonnas ta tegutseb?
- Mis on tema pädevused?
- Kui kauaks soovid ta koostöösse kaasata?

3. Kujunda pakkumine, millest ei saa keelduda

- Milline on sinu tegevuse mõju?
- Kuidas teie tegevus haakub?
- Mida koostöö ettevõttele pakub?

4. Tunne oma tulevast partnerit

- Milline on ettevõtte juhtimine ja otsustamise struktuur?
- Millised on ettevõtte vajadused?
- Ole kohtumiseks ette valmistunud, konkreetne, kuid avatud
- Ole kohtumise järel suhtluses proaktiivne

5. Hoia suhet!

- Pane partner tundma, et ta on seotud sinu pikaajalise plaaniga
- Täida enda lubadusi ja seatud ootusi

Uues rubriigis laseme argumentidel kõlada sama teema ühelt ja teiselt poolt. Koostöö eest kostab Arvamusfestivali korraldaja ja kiusamisvaba haridustee koostööedendaja **KRISTI LIIVA**. Konkurentsi poolt, aga mitte koostöö vastu võtab sõna **MARGUS ORO**. Küsis Mari Öö Sarv.

Koostöö või konkurents?

KRISTI LIIVA: koos jõuab rohkem ja paremini

Koostöö on konkureerimisest kindlasti parem, kui oled olukorras, kus üksi ei teekski midagi ära. Näiteks SA Kiusamise Vastu töötab selle nimel, et Eesti koolid oleks kiusamisvabad, ja arvestades ühe vabaihenduse jõudlust, on vältimatult vajalik, et tehtaks koostööd sarnase eesmärgiga ühendustega. Koos jõuab rohkem. Midagi ühiselt ehitades saadakse ka parem tulemus kui oma ideid ja meetodeid kiivalt varjates. Üksteist altkulmu vaadates ja konkureerides panevad inimesed loovuse lukku.

Konkureerimine on kõikide ressursside liigne kulutamine täiesti valedele asjadele olukorras, kus meil on vähe inimesi, vähe raha ja vähe aega siin maamunal. Selle asemel et mõelda, kuidas paremat tule-

must saada, panustame sellesse, kuidas teistest parem olla.

Oluline on seegi, et konkurentsiolekorras on ka kasusaajad segaduses. Näiteks kiusamisvaba kooli puhul peavad lapsevanemad, koolid ja rahastajad oma pead vaevama uurimisega, kelle mudel on parem, mis see uus asi veel on, mida peaks oma lapse koolile soovitama jne. Kui aga teeme koos ühist mudelit, saavad kõik aru, kuidas need omavahel seotud on, ka kommunikatsioon on selge ja läbipaistev.

Kui mõtlen tagasi ajale, mil töötasin äri sektori suures ettevõttes, siis meenub "ühise vaenlase" ehk konkurentide vastu suunatud negatiivne energia. Ärapanemise tunne on vahel vajalik, kui tahad oma kliendi jaoks parem olla, kuid võtame näiteks telekomiettevõtteid, kes kulutasid tohutult ressursse kuulutamaks, et just neil on kõige parem leviala. Kogu selle auru oleks võinud ju panna otse sellele, et teenust päriselt paremaks teha! Konkureerides läheb energia lihtsalt valesse kohta, mitte probleemi lahendamisele, vaid näitamisele, kuidas meie paremad oleme.

Mina ei oska koostöös varjukulgi näha. Pikem protsess? Läbimõtlemine on ju pigem hea, mitte niipidi, et teeme, siis mõtleme. Kui koostöö ei suju, on valedel alustel alustatud või ei tahetagi sisuliselt koostööpartneri mõtetega arvestada. Tuleb avatult ja ausalt rääkida, mis on eri osaliste huvid, ja leida ühisosa, kus koos-

tööd saab ja tahetakse teha – ainult sellel saab koostöö püsida. Kui ühisosa pole, siis koostööd koostöö pärast pole muidugi kellelegi tarvis ning las jääda igaühele omad huvid ja prioriteedid. Koostööd on tarvis ikka selle pärast, et koos tehes on tulemus parem, jõutakse rohkem, võimendus sõnumi levimisel on tugevam ja tulemuse saab kiiremini.

MARGUS ORO: Konkurentsi poolt ja koostöö huvides

Selle asemel et kibestunult kurta, kuidas konkurent on minu teenuse või lausa minu mõttega turule tulnud, võiks keskenduda oma olemasoleva teenuse täiustamisele või veelgi parem – tulla välja sootuks uue ideega. Ainult see saab olla edu alus, sest

kurtmine kaasamise puudumise või koostöö nappuse üle ei vii meid edasi.

Selgemast selgem on, et ühiskonna seisukohast tervikuna on konkurents hea. Vaba konkurents pakub inimestele võimalust valida. Konkurents ärgitab ettevõtjaid, sh kolmandat sektorit, oma tooteid ja teenuseid arendama ega lase laisaks muutuda. Vanale ideele uue ja parema kuue andmist nähakse moodsas kodanikuühiskonnas positiivsena.

Ainult ettevõtlikku inimest saadab edu ja millises sektoris ta tegutseb, ei ole ju lõpuks tähtis. Tulemuste saavutamiseks peab pingutama igas valdkonnas ja vabaühendused ei saa olla erand.

Kuigi konkurents ärgitab organisatsioonide oma arenguga tõsiselt tegelema ja pingutama, on olulisi edu pante kindlasti ka koostöös. See on Eesti ettevõtluskultuuri üks nõrk koht – heast koostööoskusest jääb sageli vajaka. Head koostööd ise loomustavad asjaosaliste püüdlused leida tegutsemisviis, mis võimaldaks täielikult arvestada mitme poole huve ja neid ka austada.

Ma näen, et Eestis takistab organisatsioonide koostöö arengut sageli see, et inimesed ei ole tegelikult koostöös veel avatud ja pingutavad koostöö varjus pigem oma organisatsiooni või ennast paremast küljest näitamise nimel. Veel tundub, et Eestis tegeldakse üksteise huvide arvestamise asemel varjatud konkurentsi-ga. Kui organisatsioonid on löönud käed koostöös ja töötavad ühise eesmärgi nimel, kuid ei arvesta üksteise huvidega ega mõista koos töötamise reegleid, võib juhtuda, et koostöö asemel hakatakse üksteise ideid hoopis varastama. Pikemas perspektiivis võib see töötada aga organisatsiooni arengu vastu, mitte poolt.

Arvestades eestlaste vankumatut usku kõikvõimalikesse edetabelitesse, siis oleks kindlasti edasiviiv ka vabaühenduste konkurentsivõime edetabel. Ja kui isegi Eesti riigil on oma konkurentsivõime kava “Eesti 2020”, mis kirjeldab Eesti konkurentsivõime tõstmiseks püstitatud eesmärgid ning nende saavutamiseks vajalikke tegevusi, siis miks ei peaks igal meie vabaühendusel sedalaadi plaani olema? Tõsi, selles võib sisalduda ka strateegia koostöös teiste vabaühenduste ja partneritega.

Kõiki neid mõtteid kokku võttes: ma ei ole koostöö vastu, vaid kahe käega konkurentsi poolt.

ЭССЕ..... стр. 2

Руководитель Ассамблеи сотрудничества Эстонии Олари Коппель пишет в своем эссе о вовлечении чиновниками граждан в формирование политики. По его мнению, вовлечение в последние годы стало самоцелью, хотя должно быть лишь средством для достижения лучшего и функционирующего решения. Формальное вовлечение, распространенное в Эстонии, заключается в том, что заинтересованной стороне для комментирования присылается черновик законопроекта.

На самом деле, вернее начинать не с конца, а с совместного желания разработать изначальный документ, сразу же ответив на вопросы: какова его цель? Действительно ли действующая регуляция не работает? Как составляемый документ улучшит ситуацию? На составление таким образом государственной стратегии в области образования у Ассамблеи сотрудничества ушло шесть лет. Подобный подход действительно требует больше ресурсов, но и приводит к более эффективному результату, нежели вовлечение «для галочки».

Лучшее планирование и обстоятельное вовлечение в процесс заинтересованных сторон на ранней стадии необходимо, поскольку ни одна партия, пришедшая к успеху на выборах, не может апеллировать к воли и согласию всего общества. Организация зрелого общества заключается не в борьбе в стиле «кто кого?», а в одновременном принятии во внимание разнообразных интересов.

ТЕМАТИЧЕСКАЯ СТАТЬЯ стр. 8-13

В главном материале журнала Мари Ёо Сарв и Иван Лаврентьев выясняют, что и как третий сектор предпринял, чтобы повлиять на результаты недавних парламентских выборов и к чему это привело. В преддверии мартовских выборов в Рийгикогу многие гражданские объединения и зонтичные организации проводили дебаты с участием кандидатов, составляли манифесты и проч. Например, центр политических исследований Praxis составил рейтинг наиболее популистских предвыборных обещаний, которые оценивали 112 лидеров общественного мнения, не зная, обещание какой партии перед ними. В первых рядах оказались как новые, так и старые игроки политической арены. По словам главы Praxis Анники Ууделепп, составители остались довольны результатом, поскольку возникла живая дис-

куссия о различных формах популизма.

В новый состав парламента вошло несколько человек, которых прежде можно было бы назвать «гражданскими активистами». Все они отмечают, что парламентская трибуна позволит им сделать больше на благо людей, однако, не планируют отказываться и от своей прежней деятельности.

Эксперты признают, что предвыборная кампания на этот раз была весьма содержательной, в том числе, благодаря деятельности объединений и СМИ. Но для того, чтобы политики и партии стали действительно более обстоятельными, больше активистов попало в Рийгикогу и с предложениями объединений считались бы в большем объеме, прежде всего сам избиратель должен стать более требовательным. Ведь каждый народ достоин своих правителей, не так ли?

ДУХ ГРАЖДАНИНА..... стр. 34-35

Алена Галазан пишет об инициативе Союза НКО и фондов Эстонии, в рамках которой у абитуриентов в трех уездах Эстонии появилась возможность в рамках курса обществоведения пройти практику в местном гражданском объединении: во втором сезоне новый опыт получили 298 гимназистов из шести школ и 57 организаций.

Выбирая место прохождения практики по душе и в соответствии с будущей специальностью, абитуриенты направились в очень разные организации и были охвачены почти все сферы жизни: благотворительные организации, центры поддержки, общества по интересам, приюты для собак, местные общества, церковь, независимые медиа и т.д.

Руководители гражданских объединений отметили, что работа с практикантами требует времени и навыков, но нагрузка снижается вдвое, если есть желание помочь молодежи. Необычным элементом при этом стал тот факт, что практика была для школьников обязательной, и в объединение гимназисты приходили с чувством ответственности, в отличие от «обычного» добровольца, которого не нужно дополнительно мотивировать. Однако усилия, терпение и вера в то, что эта деятельность пойдет молодежи на пользу, принесли свои плоды и обратная связь была в большинстве своем позитивной.

Заинтересованы? Пишите на aljona@ngo.ee.

См. больше о третьем секторе Эстонии на русском языке на ngo.ee/ru

Tarmo Jüriso ja Triin Toomesaar vaatavad aastale kodanikuühiskonnas tagasi. Kaasamine, see on nagu hambapesu, jäi kõlama: üks ametnik loputab kähku suuveega üle ja teeb siis linnukese ära, teine puhastab kaks korda päevas ka hambavahesid ja alla selle ei lepi.

Seitse tegijat, seitsekümmend seitse kandidaati

Aasta alguses tunnustasime kodanikuühiskonna 2014. aasta tegijaid. Mullused kangelasid on Riina Raudne, Tiit Toots, Andres Laisk, Lasnaidee, kampaania "Ukraina heaks", Telliskivi loomelinnak, Pardiralli ja puudega inimese hääl. Kandidaate oli kokku 77, tugev käepigistus kõigile! Vt ka www.ngo.ee/tegijad

Aasta koostöö, kampaania "Ukraina heaks" oli eeskujuks nii koostöö mõttes kui ka annetuste kogumise läbiastvuse poolest.

Mullu said kõik eestimaalased kuulda, et puudega inimese hääl kostab kaugele.

Aasta äriühing on Telliskivi Loomelinnakust teinud silmapaistva iseloomuga sotsiaalse ruumi, kus rentnikud lihtsalt ei rendi pindu, vaid tunnevad end kogukonnana.

Pardiralli oli esimene Eesti heategevuskampaania, kus kurval põhjusel koguti raha lustiga. Ka nii saab!

Marten Kuninga "Teel voorusesse" kumises kõrvus veel mitu tundi. "Kus on teod, mees?"

Vallavanemad Tiit Toots ja Andres Laisk on eri Eesti nurkades teinud kõik, et nende valla inimesed osaleksid ka ise valla elu korraldamises.

Aasta vabariikliku Lasnaidee eestvedajad usuvad, et ka betoonžungliks nimetatud Lasnamäel on võimalik kogukonnatunnet arendada.

